

Utkik historia 7-9

Bearbetad text och bild

Information till läraren

Originalbokens ISBN: 978-91-511-0142-2

SPSM-verksnummer: 41259

Den här läraranvisningen är till för att du som undervisande lärare ska få information om hur det pedagogiskt anpassade läromedlet skiljer sig från originalläromedlet och om hur ni kan arbeta med det.

Pedagogisk anpassning gör läromedel tillgängliga för elever med synnedsättning genom att text och bilder bearbetas. Bearbetningen av läromedlet innebär att eleven kan använda samma läromedel som sina seende klasskamrater. Innehållet har samma syfte, nivå och pedagogiska innehåll som originalet.

SPSM producerar e-böcker i Textview- och HTML-format. Läromedlet kan också framställas i tryckt punktskrift. E-boksformatet HTML kan finnas i två olika versioner, en version med bearbetad text och bild och en obearbetad version.

Till det anpassade läromedlet kan det finnas tillhörande svällpappersbilder. Plocka upp eventuella svällpappersbilder så snart du kan och förvara pärmarna stående. Detta för att bilder och punktskrift inte ska skadas.

Till svällpappersbilderna finns en separat läraranvisning. I den finns det tips på hur man avläser och utforskar en taktill bild tillsammans med eleven. Läraranvisningen bifogas med leveransen av svällpappersbilderna men den finns också som nedladdningsbar pdf i SPSM:s webbutik.

Du kan behöva ytterligare vägledning gällande punktskrift. Se till att ha tillgång till Punktskriftsnämndens handledningar. De finns som nedladdningsbara pdf:er på Punktskriftsnämndens hemsida. I handledningarna står det exempelvis hur olika punktskriftstecken ser ut i punktskriftsboken och på svällpappersbilderna.

Följande skrifter är bra att ha till hands:

- *Svenska skrivregler för punktskrift*, Punktskriftsnämnden
- *Punktskriftens skrivregler för matematik och naturvetenskap*, Punktskriftsnämnden
- *Fonetik och punktskrift*, Punktskriftsnämnden
- *Räkna med mig*, SPSM

Har du frågor, eller vill dela med dig av dina synpunkter på den pedagogiska anpassningen av detta läromedel, mejla till anpassningsfunktionen@spsm.se.

Behöver du komma i kontakt med försäljningen går det bra att mejla till order@spsm.se eller ringa på telefonnummer 010-473 57 11.

Trevlig läsning!

Innehåll

E-bok i HTML-format	1
E-bok i Textview-format	2
Tryckt punktskrift	2
Generella förändringar av boken	4
Sidspecifika förändringar.....	6
Pedagogiska tips.....	7
Bildbeskrivningar.....	9

Information om de olika formaten och text till läsaren

E-bok i HTML-format

Webbläsare

En bok i HTML-format läser du i en webbläsare. Tänk på att boken kan se olika ut i olika webbläsare. Det är viktigt att se till att boken fungerar innan eleven börjar använda den. Kontakta SPSM om ni får problem med webbläsare.

Till läsaren av den anpassade boken

Här finns information riktad till eleven om hur boken är anpassad. Läs igenom informationen tillsammans med eleven.

- På viss ställen i boken fins kortare informationstexter. De har i din bok fått rubriken Info.
- I den här boken använder man sig av en metod för källkritik som kallas BÄTT. Den beskrivs så här:

När du ska undersöka en källas trovärdighet:

Tänk rätt - tänk BÄTT

Tänk på följande saker när du kommer till uppgifter med rubriken "BÄTT":

Beroende: Är det en förstahandskälla eller är den påverkad av andra källor?

Äkthet: Är källan äkta eller en förfalskning?

Tid: Är källan nära i tid eller långt efter?

Tendens: Hur är källan vinklad?

I originalboken används ikoner när man vill visa att ett stycke handlar om BÄTT-metoden. I din bok finns i stället rubriken BÄTT.

E-bok i Textview-format

En bok i Textview-format läser du i läsprogrammet Textview. Läsprogrammet finns att ladda ned gratis från Myndigheten för tillgängliga medier. Textview finns endast för Windows-datorer.

Det är viktigt att se till att boken fungerar innan eleven börjar använda den. En e-bok i Textview-format är organiserad som en pärm med flikar.

Stilsorter som exempelvis fet eller kursiv stil återges inte i Textview-boken. Eventuell markerad text skrivs istället med VERSALER.

Till läsaren av den anpassade boken

I den pedagogiskt anpassade boken finns en text som riktar sig till eleven och som kan vara bra att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Samma text hittar du här. Läs denna text tillsammans med eleven.

- Markerad text skrivs med STORA BOKSTÄVER.
- På viss ställen i boken finns kortare informationstexter. De har i din bok fått rubriken Info.
- I den här boken använder man sig av en metod för källkritik som kallas BÄTT. Den beskrivs så här:

När du ska undersöka en källas trovärdighet:

Tänk rätt - tänk BÄTT

Tänk på följande saker när du kommer till uppgifter med rubriken "BÄTT":

Beroende: Är det en förstahandskälla eller är den påverkad av andra källor?

Äkthet: Är källan äkta eller en förfalskning?

Tid: Är källan nära i tid eller långt efter?

Tendens: Hur är källan vinklad?

I originalboken används ikoner när man vill visa att ett stycke handlar om BÄTT-metoden. I din bok finns i stället rubriken BÄTT.

Tryckt punktskrift

Tryckt punktskrift levereras med enkelsidigt eller dubbelsidigt tryck. Antingen är den skriven med glest tryck som har text på varannan rad eller med tätt tryck som har text på varje rad.

Svartskriftskopia av punktskriftsboken

Följ med i elevens bok! För att du ska kunna läsa samma text som eleven läser finns en nedladdningsbar pdf som heter **Svartskriftskopia av punktskriftsboken**. Där kan du se hur hela boken, sida för sida, är pedagogiskt anpassad och utformad.

Pdf:en är en spegling av punktskriftsboken, men i svartskrift, vilket innebär att punktskriftens förtecken för siffror, versaler, stilsorter och liknande återges med svartskriftstecken. Till exempel kommer du att se siffertecknet (p3456) som tecknet #, och versaltecknet (p6) som tecknet _ före bokstaven.

Filen finns att ladda ner i SPSM:s webbutik, <https://webbutiken.spsm.se/>

Sök på bokens titel i SPSM:s webbutik och ladda ner filen som heter **Svartskriftskopia av punktskriftsboken**. Där finns också den här informationen till läraren som pdf.

Observera att svartskriftskopian kan ha ett udda pappersformat, FA44, och det kan påverka möjligheten att skriva ut den. Bäst är att läsa bilagan digitalt.

Till läsaren av den anpassade boken

I den pedagogiskt anpassade boken återfinns en text som riktar sig till eleven och som kan vara bra att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Samma text hittar du här. Läs denna text tillsammans med eleven.

- På viss ställen i boken fins kortare informationstexter. De har i din bok fått rubriken Info.
- I den här boken använder man sig av en metod för källkritik som kallas BÄTT. Den beskrivs så här:

När du ska undersöka en källas trovärdighet:

Tänk rätt - tänk BÄTT

Tänk på följande saker när du kommer till uppgifter med rubriken "BÄTT":

Beroende: Är det en förstahandskälla eller är den påverkad av andra källor?

Äkthet: Är källan äkta eller en förfalskning?

Tid: Är källan nära i tid eller långt efter?

Tendens: Hur är källan vinklad?

I originalboken används ikoner när man vill visa att ett stycke handlar om BÄTT-metoden. I din bok finns i stället rubriken BÄTT.

Generella förändringar av boken

I detta avsnitt beskrivs de generella tillägg och ändringar som är gjorda i den punktskriftsläsande elevens läromedel, till exempel på vilket sätt ikoner eller text i marginalen är hanterade. Särskilda lösningar kan finnas i punktskriftsboken eller i e-boken i Textview-format.

Titta i elevens e-bok, eller i Svartskriftskopia av punktskriftsboken, för att se exakt hur det pedagogiskt anpassade läromedlet skiljer sig från originalboken.

- Eventuella stavfel från originaltexten kan ha korrigerats.
- Boken innehåller en stor mängd bilder som är beskrivna. I de fall den redan existerande bildtexten har gett tillräcklig information om bildinnehållet har ingen ytterligare bildbeskrivning tillkommit.
- Ett antal bilder som är mer dekorativa än informativa har utgått.
- Vissa av svartskriftens tabelluppställningar har anpassats och gjorts om till listor.
- Tabeller där eleven ska markera ett eller flera alternativ har gjorts om till listor och en nyckel har lagts till. I förekommande fall har uppgiftstexten förtydligats med information om att alternativen i nyckeln ska användas. Se t ex sid 340:

Vilka var orsakerna till kalla kriget och vad blev konsekvenserna?

Svara med något av följande alternativ:

a = orsak

b = konsekvens

c = både och

d = varken eller

Berlinmuren ---

Olika ekonomiska system ---

Osv ...

- Tabeller där eleven ska svara ja eller nej på frågor har ändrats till listor. Se t ex sid 383. Uppgiftstexten har då ändrats till t ex:
Vilka av följande händelser kan förklara kurvans utseende? Svara ja eller nej.
Det kan förekomma andra alternativ än ja och nej som "Stämmer", "Stämmer inte". Dessa tabeller har då lösts på samma sätt.
- Markerad text (fet och kursiv) har sparats på viktiga ord. Övrig fet och kursiv har utgått.
- Texttrutor som i originalboken märkta med "i" har försetts med det inledande ordet "Info". Själva texttrutemarkeringen har utgått. De flesta av dessa består av bara ett stycke och har då dragits ihop på följande sätt (se sid 20):
Info: antiken: Ordet antik betyder gammal eller gammaldags. Som historiskt tidsbegrepp, används ordet "antiken" om den äldsta historien i området runt

Medelhavet. Vilken tid och vilket område som har hört till "antiken" har skiftat i historieskrivningen.

Om Info-rutan består av fler stycken har "Info:" infogats före rubriken och texten följer därefter. Se t ex sid 379.

- Ikonen med det tecknade ansiktet och tankebubblan med texten BÄTT har ersatts med rubriken "BÄTT" vid de uppgifter där dessa förekommer. Se t ex sid 391. Ikonen och BÄTT-texten som i originalboken finns på försättsbladet har utgått men ersatts av en kommentar i texten "Till läsaren".
- Bildlista samt kontaktinfo till förlaget har utgått.
- Ordet "kryss" har ersatts med "markering/markeringar".

Sidspecifika förändringar

Här kan du läsa om sidspecifika tillägg och ändringar, förutom de generella, som vi vill göra dig särskilt uppmärksam på. Det kan vara uppgifter som har utgått eller sidspecifika instruktioner till dig som lärare, till exempel att ta fram konkret material. Det kan också handla om att återanvända uppgifter eller bilder från tidigare avsnitt.

25

Tabellen med olika skrivtecken är bildbeskriven. Om du vill att eleven får en tydligare bild av hur de olika tecknen ser ut kan du rita dessa på en ritmuff.

Pedagogiska tips

I detta avsnitt hittar du pedagogiska och metodiska förslag på hur ni kan arbeta med boken. Här återfinns också förslag på olika pedagogiska hjälpmedel som ni kan behöva köpa in eller ta fram för att ni ska kunna arbeta med boken på ett bra sätt.

Tid, förförståelse, individuell genomgång och syntolkning

- Den punktskriftsläsande eleven behöver mer tid till uppgifterna och det är elevens rättighet att få tillräckligt med tid även vid prov.
- Eleven med synnedsättning behöver förförståelse inför momentet eller uppgiften som kommer. Till exempel att få tid att läsa igenom text eller bildbeskrivningar eller titta på svällpappersbilden innan eleven lyssnar på en hörövning eller ska genomföra en uppgift.
- Du behöver syntolka bilder, dels de som visas tillsammans i klassrummet och dels individuellt till eleven. Informationen från bildbeskrivningar eller svällpappersbilder kan aldrig ge exakt samma information som seende elever får genom att titta på bilderna. Samtal om bilderna som förekommer i boken kan ge extra information som eleven kan ha nytta av för att få samma förståelse som sina seende klasskamrater.
- Om boken innehåller återkommande figurer eller personer behöver eleven få en presentation av dessa.
- Det som är allmänt känt som till exempel kända personer, berömda byggnader, konstverk och så vidare bör beskrivas.

Praktiskt arbetssätt för eleven och läraren

- Eleven behöver god ordning på sin dokumentation av svar och liknande genom att ha särskilda mappar för olika böcker/ämnen på sin dator där de kan lagra sina filer.
- Eleven kan anteckna kapitel, avsnitt och sedan uppgiftsnummer vid svar.
- Eleven behöver förstås tillgång till grundutrustning såsom kartor och andra basbilder i svällpapper. Du hittar dessa i webbutiken.
- Hjälプ eleven att undersöka och förstå sig på tabeller och hur dessa kan vara uppställda. Många gånger bearbetas tabeller till listor i de anpassade läromedlen, men färdigheten att läsa tabeller har man nytta av.
- Undersök den information som finns på SPSM:s webbplatser:
  - <https://www.spsm.se/funktionsnedsattningar/synnedsattning/>
  - <https://webbutiken.spsm.se/>
  - <https://www.spsm.se/stod-och-rad/sprak-och-kommunikation/punktskrift/>

Rita egna bilder

- Om du ritat bilder till eleven, förenkla så mycket som möjligt. Glöm inte att förklara bild och sammanhang tydligt.
- Ritmuff eller vanligt papper på en s.k. Blackboard (artikelnummer 10326) kan användas för att rita och förklara enkla bilder eller förhållanden. Dessa kan även användas av eleven själv.
- Att använda dessa ritverktyg i kombination med korkplatta är ett annat sätt. Då kan man sticka nålar i bilden och dra sträckor med tråd.
- Vaxsnöre är också ett användbart material för att skapa egna bilder eller markera saker på svällpappersbilder.

Bildbeskrivningar

Här hittar du en sammanställning av alla de bildbeskrivningar som beskriver originalbokens bilder.

8

Svartvitt foto. En kullerstensbelagd backe kantad av höga flervåningshus. I förgrunden står en liten öppen bil med fronten vänd mot fotografen. En kvinna som bär halmhatt med flor sitter vid ratten med en man iförd plommonstop bredvid sig på passagerarsätet. Ett stort antal åskådare (till överväldigande delen män och pojkar) tittar på med stort intresse. I bakgrunden skymtar en annan liknande bil.

10

Stapeldiagram med 12 staplar. Personbilar i Sverige 1905–2015. Antal personbilar i trafik i miljoner.

- 1905 500
- 1915 2500
- 1925 59122
- 1935 109069
- 1945 50108
- 1955 620823
- 1965 1792671
- 1975 2760264
- 1985 3151195
- 1995 3631000
- 2005 4154000
- 2015 4669063

11

Dödsannons med svartvitt foto av en kvinna i medelåldern och följande text:

Alexandra Lindh. På torsdagen avled i Stockholm fru Alexandra Lindh född Gjestvang, i en ålder av 57 år. Den bortgångna var dotter till avlidne generalkonsuln E. C. Gjestvang och hans maka och var änka efter överstelöjtnant Georg Lindh. Hon var en av vårt lands främsta bilister och deltog med framgång i flera in- och utländska motorevenemang. I Monte Carlo-rallyt vintern 1932 placerade hon sig på åttonde plats bland Europas förnämsta bilförare. Närmast sörjes hon av en son, ingenjör Bo Lindh, Stockholm, sonhustru och trotjänarinna.

11

Tidningsartikel med följande text (Numreringen är tillagd i läroboken):

- 1 Fru Alexandra Lindhs prestation att i konkurrens med vad man ungefär skulle kunna kalla den europeiska eliten erövra åttonde pris är den största bilbragd, som någon svensk dam utfört. Ingen tidigare tål ens jämföras med hennes körning i Monte Carlo-rallyt.
- 2 Det avslutningsprov, i vilket fru Lindh säkrade sitt förnämliga åttonde pris, går så till att föraren först kör sin vagn så långsamt som möjligt (utan att röra kopplings- eller bromspedaler) en sträcka på av 100 meter och en därefter följande hundrameterssträcka accelererar så snabbt som möjligt. Slutligen måste vagnen bromsas in på en relativt kort sträcka.

12

Diagram med en kurva. Andelen kvinnor av alla som har körkort i Sverige 1980–2019, Andel i procent.

Diagrammet återges:

- 1980: 40
- 1990: 44
- 2000: 46
- 2010: 47

13

Foto. Gustav II Adolf som staty i centrala Göteborg. Kungen bär en vidbrättad hatt med stora fjäderplymer, slängkappa och höga kragstövlar med sporrar.

13

Affisch för biltävlingen. Affischen mitt består av ett svartvitt foto av en vitklädd Alexandra Gjestvang som sitter vid ratten i en öppen bil med ett litet barn i knäet.

15

Foto. En man håller upp en svart anteckningsbok med två röda sigill på omslaget. Under andra armen håller han en andra liknande bok.

20

Karta över medelhavsområdet med Västeuropa, Nordafrika och västra Asien.

Följande riken och områden är utmärkta på kartan:

- Egypten 1450 f.Kr.: Nuvarande Egypten, norra Libyen och delar av Sudan (kring floden Nilen)
- Perserriket 500 f.Kr.: Nästan hela nuvarande Turkiet, den östligaste delen av medelhavskusten, tvåflodslandet (dagens Irak), och ett stort område som sträcker

sig från Kaspiska havet och Aralsjön i norr till Indiska oceanen och floden Indus mynning (Pakistan) i söder.

- Grekiska småstater 250 f.Kr.: Nutidens Grekland med Albanien, ön Cypern och Turkiets sydvästra medelhavskust.
- Kartago 250 f.Kr.: Områden utmed Medelhavets södra kust från Algeriet i väster, Tunisien och nordvästra Libyen samt ett sammanhängande område längs Spaniens södra och östra kust.
- Romarriket 250 f.Kr.: Italienska halvön förutom öarna Sicilien och Sardinien samt nuvarande Norditalien.

21

Karta. Nilens lopp från Övre Egypten med Abu Simbel-templet längst i söder, staden Thebe och Konungarnas dal till Nedre Egypten med städerna Memfis och Giza samt pyramiderna innan floden förgrenar sig i Nildeltat när den når Medelhavet.

22

Foto. Kistans lock (som på bilden "svävar" ovanför kistan) är snidad och målad som en människa som ligger på rygg med slutna ögon. Kistans sidor är dekorerade med många bilder.

23

Byst (skulptur som bara återger huvud, hals och axlar). Nefertiti avbildas som en ung kvinna med lång hals och stora ögon. Hon bär en hög huvudbonad som döljer hennes hår och som blir bredare upptill och avslutas med ett platt "tak".

23

Rhihanna bär en huvudbonad som liknar Nefertitis men till skillnad från förlagan låter hon sitt långa hår falla fritt över axlarna.

25

Foto. Utsikt från en gammal stadsmur över ett utgrävt område med husgrunder. Längre bort ligger en kuststad med många traditionella byggnader omgivna av grönska.

25

Av tabellen på sidan framgår den stora skillnaden mellan de feniciska skrivtecknen och våra (latinska) bokstäver för A, B, C och D.

De grekiska tecknen är mer lika våra bokstäver (A och B ser faktiskt likadana ut).

25

Tre bilder visar hur tecknet "alef" utvecklades från hieroglyf till fenicisk bokstav:

- Hieroglyf: Tecknat oxhuvud sett från sidan med horn, ögon och öron
- Sinaiskrift: Förenklad teckning med hornen och huvudets silhuett.

- Fenicisk bokstav: Ett liggande stort A där det (nutida) vågräta strecket istället är snedställt och sticker ut på ömse sidor av bokstaven.

27

Karta över östra medelhavsområdet och nuvarande Irak. Tvåflodslandet låg i nuvarande Irak mellan floderna Eufrat och Tigris. I öster (nära de två flodernas utflöde i Persiska viken) låg staden Ur. Längre västerut låg städerna Uruk och Babylon vid Eufrat och städerna Assur och Nineve vid Tigris.

Längs östligaste medelhavskusten låg judiska riken och fenicien (med staden Byblos).

Västerut i Egypten låg staden Memfis nära Nilens utflöde i Medelhavet.

28

Foto. En väldig välvd port vars blå valv och sidor är dekorerade med rader av djurbilder som föreställer lejon, tjurar och drakar.

29

Assyrisk väggmålning. En assyrisk härskare jagar lejon från en tvåhjulig vagn som dras av två hästar.

Framför honom har en stor lejonhane träffats av pilar i pannan och munnen.

30

Karta över östra medelhavsområdet och norra Mellanöstern.

Persien 500 f.Kr.:

- Persernas invandringsväg: Perserna kom från Kaukasus (området mellan Svarta havet och Kaspiska havet) och vandrade söder och österut till Irans högslätt.
- Perserrikets kärnområde: Omfattar större delen nuvarande Iran, men sträcker sig längre upp i norr och längre österut in i delar av tvåflodslandet (Irak).
- Persiska erövringar: Hela tvåflodslandet, östra medelhavsområdet med Egypten, hela nuvarande Turkiet, delar av östra Grekland och stora områden i Centralasien (bland annat nutidens Kazakstan) och södra Asien ända till floden Indus (i nutidens Pakistan).

32

Tidslinje för perioden mellan 4000 f.Kr. och 70 e.Kr.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

- Sumer 4000–2000 f.Kr.
- Egyptens tre riken:
  1. Gamla riket 2700–2270 f.Kr.
  2. Mellersta riket 2040–1675 f.Kr.
  3. Nya riket 1575–1087 f.Kr.
- Babylonien 2000–1200 f.Kr.
- Feniciska stadsstater 1200–300 f.Kr.
- Assyrien 1300–600 f.Kr.
- Nybabyloniska riket 626–539 f.Kr.
- Perserriket 549–331 f.Kr.
- Judiska riken 1200 f.Kr.–70 e.Kr.

34

Foto. Turister som går till ett tempel uppfört i vit sten där rader av höga pelare bär upp ett väldigt tak.

35

Foto. Några pelare bär upp ett tungt tak.

Pelarna är målade med rödbrun färg med svarta kapitäl (den översta delen på pelare) medan taket är ljusgult och dekorerat med ljusblå cirklar.

En väggmålning bakom pelarna föreställer en stor tjur med långa horn under en klarblå himmel.

36

Karta över Medelhavet och Svarta havet.

- Grekiska stadsstater: De flesta av dessa stadsstater, till exempel Aten, Korint, Delfi och Sparta, låg i nutidens Grekland med ön Kreta. Några, som Miletos och Efesos, låg i Jonien (nuvarande Turkiets västligaste medelhavskust).
- Grekiska stadsstater utanför kärnområdet: Många nya grekiska stadsstater låg i Syditalien och östra Sicilien och längs nuvarande Frankrikes medelhavskust samt runt Svarta havets kuster (som till exempel Byzantion vid Bosporen) Några städer låg vid Nordafrikas kust och vid Nilens delta.
- Feniciska städer: Södra delen av Sardinien, västra Sicilien, nuvarande Tunisiens kust, ön Cypern och östra medelhavskusten.

38

Grekisk vas målning. Akilles står på knä och lägger ett förband om sin väns överarm. Denne sitter på marken och vänder sig bort som om han har ont samtidigt som han håller fast den skadade armen med den andra handen för att underlätta omläggningen.

Båda krigarna är iförda fjällpansar som lämnar armar och ben bara.

Akilles bär dessutom en hjälm med en hög upprättstående hjälmkam.

39

Foto. Halvcirkelformade stora läktare med säten av sten som sluttar ned mot en liten halvcirkelformad scen framför en scenbyggnad som ligger i ruiner.

39

Vasmålning. De unga kvinnliga löparna har långt hår som flödar fritt över ryggen och små hättor som täcker hjässa och bakhuvud.

De löper barfota och bär långa dräkter som når ned till deras vrister.

40

Foto. Teckning av ett ansikte intill namnen Simone de Beauvoir, Sapfo, Virginia Woolf och Aspasia.

41

Foto. Ruinerna efter en husgrund uppe på en höjd med utsikt mot ruinerna efter ett tempel på en annan närliggande höjd.

En förstoring av en detalj från fotot återger en stensockel med trappstegsformade sidor kring en högre sten dit en smal trappa leder.

42

Vasmålning. En grekisk soldat iförd hjälm och med rund sköld riktar ett hugg mot en persisk soldat som halvliggande på marken försöker värja sig med sitt svärd.

Båda soldaterna använder långa eneggade svärd.

Grekens sköld bär en bild av den bevingade hästen Pegasus.

43

Karta över Egeiska havet (mellan Grekland och Turkiet)

På kartan är följande tre slagfält utmärkta:

- Termopyle norr om Delfi
- Maraton öster om Aten
- Salamis i havet sydväst om Aten

44

Byst som föreställer Herodotos (En byst är en skulptur som bara omfattar huvudet och axlarna) Filosofens namn står skrivet nedtill på skulpturen.

46

Kartan återger ett imperium som sträcker från Makedonien norr om Grekland till Egypten med staden Alexandria i sydväst och från östra Medelhavskusten via nuvarande Turkiet, Syrien och Tvåflodslandet och vidare bort till staden Samarkand och områden som gränsar till nuvarande Kina i nordost och till nuvarande Indien i sydost.

Fyra städer i området heter Alexandria: en i norra Egypten, två i nuvarande Afghanistan och en i nuvarande Pakistan.

47

Foto. En staty som föreställer Alexander den store på hästryggen hissas upp med kran.

50

Tidslinje för perioden mellan 2500 f.Kr. och 500 e.Kr.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

- De första grekerna invandrade, 2500-talet f.Kr.
- Kreta 1900–1100 f.Kr.
- Mykene 1300–1100 f.Kr.
- Utvandring 700–500 f.Kr.
- Demokrati i Aten, 507–322 f.Kr.
- Perserkrigen 490–480 f.Kr.
- Alexander den store 336–323 f.Kr.
- Hellenism, 300 f.Kr.–300 e.Kr.

52

Foto. Mannen iförd toga är på ömse sidor omgiven av två män utklädda till romerska officerare med hjälmar dekorerade med plymer och bröstharnesk.

De följs av två män utklädda till romerska standarbärare med rovdjurskinn med vidhängande huvuden över hjälmarna.

55

Illustration. Armén marscherar på en smal så kallad serpentinväg som slingrar sig fram längs branta snöklädda bergssidor.

Utrustning som belägringsmaskiner fraktas på elefanternas ryggar.

En elefant har tappat fotfästet och glider nedför en slänt medan männen på djurets rygg kastar sig av i ett försök att rädda sig.

56

Foto. En låg och bred mur slingrar sig fram längs kullarnas krön i ett böljande nästan trädlöst landskap.

I förgrunden ligger en stor rektangulär husgrund av sten i anslutning till muren.

57

Karta över Medelhavsområdet och Västeuropa.

Romarrikets utbredning fram till 117 e.Kr.

- Stadsstaten Rom: Området runt staden Rom.
- Rom som rike 264 f.Kr.: Hela italienska halvön utom nuvarande Norditalien.
- Rom 146 f.Kr. när, Karthago besegrats: Hela Norditalien och Adriatiska havets östra kust, delar av Sydfrankrike, nästan hela Spanien och nuvarande Tunisien med staden Kartago, större delen av Grekland med städerna Aten och Byzantion (nutidens Istanbul) samt västra nuvarande Turkiet.
- Romarriket 117 e.Kr.: Större delen av Västeuropa med nuvarande England, Frankrike (Gallien), stora delar av Centraleuropa och södra Östeuropa med områdena runt Svarta havet, hela Nordafrika med Egypten, hela nuvarande Turkiet, östra Medelhavsområdet, Mesopotamien (Irak) och Armenien (södra Kaukasus)
- Romerska militära förläggningar: De flesta romerska förläggningarna låg längs gränsen mot Germanien vid nordostgränsen och i Britannia (England).

60

Staden på bilden är omgiven av en stadsmur med vaktorn. En bred väg från staden leder till en liten hamnanläggning med pirar vid havet där två skepp har lagt till.

Utanför staden ligger en stor villa (ett lantgods) i närheten av en flod.

62

Väggmålning. Runda brödkakor säljs över disk. Bakom försäljaren står hyllor fyllda med staplar av likadana brödkakor.

63

Filmscen. Spartacus riktar ett svärdshugg mot en romersk soldat.

65

Marmorbyst som föreställer en ung slätrakad man med kort hår och tvärklippt lugg. På den målade versionen av bysten har kejsar Caligula mörkbrunt hår och bruna ögon.

66

Bokomslaget till en svensk översättning av Julius Caesars "Inbördeskriget".

66

Statyn föreställer en barhuvad och slätrakad ung man som går barfota.

Han är iförd ett harnesk (rustning) som är dekorerat med många reliefer. Vid hans ena fot står en liten naken barnfigur med vingar på ryggen.

67

Skulptur. Gudinnan Isis sitter och ammar sin lille son Horus. Gudinnan bär en huvudbonad med två långa horn på ömse sidor om en rund skiva.

69

Foto. Utsikt över Forum Romanum. Endast husgrunder återstår av större delen av bebyggelsen, men här och var tornar fortfarande höga pelarrader som bär resterna av ett tak upp sig mot himlen.

72

Karta över medelhavsområdet och västra Asien. Kalifatet omfattade nästan hela Spanien, hela Nordafrika med Egypten med staden Fostat (Kairo), Arabiska halvön med städerna Mecka och Medina, Tvåflodslandet med staden Bagdad, Kaukasus, Persien samt delar av Centralasien och södra Asien fram till Indien.

73

Foto. Pelarsal med höga valvbågar.

74

Illustration. En man krossar bär från två olika sorters träd i en mortel och silar sedan de krossade bären genom ett upphängt filter så att saften droppar ned i en stor behållare.

Bredvid behållaren står en amfora med två handtag.

75

Myntet bär arabiska skrivtecken och bilden av en skäggprydd man som bär en hög huvudbonad eller hjälm som upptill är prydd av två vingar.

76

Tidslinje för perioden mellan 800 f.Kr. och 600-talet e.Kr.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

Långvariga skeenden:

- Rom som kungadöme, 753–509 f.Kr.
- Republik, 509–27 f.Kr.
- Krig mot etrusker, greker och galler, 400–200 f.Kr.
- De tre krigen mot Kartago, 264–146 f.Kr.

- Augustus styr, 27 f.Kr.–14 e.Kr.
- Kejsardöme, 27 f.Kr.–476 e.Kr.
- Krig och erövringar, av judiska stater, 63 f.Kr.–135 e.Kr.
- Östromerska riket, 395 e.Kr.–1453 e.Kr.
- Muslimska riken och kalifat 622 e.Kr. och framåt ...

Händelser:

- 753 f.Kr. Rom grundläggs
- 73 f.Kr. Största slavupproret
- 52 f.Kr. Gallien erövrar
- 44 f.Kr. Caesar mördas
- 117 e.Kr. Romarriket som störst
- 391 e.Kr. Kristendomen statsreligion
- 476 e.Kr. Siste romerske kejsaren avsätts

80

Bilden föreställer ett litet segelskepp med flera master och bogspröt (en slags mindre mast som sticker ut framåt från skeppets stäv).

Fartyget är beväpnat med flera kanoner.

81

Målning. En munk med tonsur (frisyr i form av en "hårring" runt hjässan) sitter inomhus vid en pulpet (skrivbord med lutande bordsskiva).

Han håller en uppslagen bok över knäet medan en annan uppslagen bok ligger på pulpeten. På en hylla ovanför hans huvud förvaras dokumentrullar och böcker.

82

Målning. Böljande landskap där fält och åkrar omväxlar med skogklädda kullar.

I förgrunden plöjs en åker med en hjulförsedd plog som dras av två hästar. Längre bort besås samma åker för hand samtidigt som den harvas med hjälp av två hästar.

I en intilliggande träddunge använder två män käppar för att slå ned ekollon så att grisarna får mat.

83

Illustration infogad i en karta. En karavan bestående av kameler lastade med många olika slags varor och män som såväl går till fots som rider på hästryggen.

86

Ark täckt av rader med färglagda teckningar som föreställer dräkter med masker och stora fjäderprydnader, väskor krönta med fjädrar, lådor med varor som står på korta ben och krukor.

Under eller över bilderna är små handskrivna texter infogade.

87

Karta. Kina omfattade vid denna tid bara den sydöstra delen av nutidens Kina.

Den "Kinesisk muren" sträckte sig i väst–östlig riktning genom den nordligaste delen av riket från områdena norr om floden Huang He i väster till havet norr om Beijing i öster.

Kejsarkanalerna – som löper i nord–sydlig riktning genom landets östra del – binder samman floderna Huang He i norr med floden Chang Jiang längre söderut. Där Kejsarkanalerna ansluter till Chang Jiang ligger staden Nanjing.

88

Foto. Utsikt över ett kinesiskt palats byggt i traditionell stil med många guldglänsande tak som är uppförda i "trappstegsform" ovanpå varandra.

Palatset är omgivet av många mindre byggnader som även de går i traditionell stil.

Vid horisonten skimtar modern höghusbebyggelse.

89

Målat porträtt. Henrik Sjöfararen bär en stor, svart, bredbrättad hatt där ett svart tyg hänger ned från brättet på ena sidan. Han har kort tvärklippt hår och en liten mustasch och är iförd en brun jacka som är knäppt vid halsen.

89

Skulpterat kvinnoansikte sett framifrån där hjässa och hals är omgivna av ett mönster i form av små skäggpnydda mansansikten.

91

Karta över Afrika med omgivande hav och landområden.

Följande är utmärkt på kartan:

- Rikena Portugal och Spanien i sydvästra Europa.
- Vasco da Gamas färd från Portugal till Indien och tillbaka igen åren 1497–99: Färden gick först från Portugal och söderut till Kap Verde-öarna utanför Västafrikas kust. Därifrån fortsatte da Gama söderut till ön S:t Helena i Sydatlanten och vidare österut till Godahoppsudden vid Afrikas sydspets. Från Godahoppsudden fortsatte han längs med Afrikas östkust fram till nuvarande Kenyas kust där han sträckte ut i nordöstlig riktning över Indiska Oceanen till staden Calicut i västra Sydindien. da

Gama återvände samma väg tillbaka förutom att han höll sig närmare Västafrikas kust på sin väg norrut över Atlanten till Kap Verde-öarna. Från Kap Verde seglade han norrut till ögruppen Azorerna innan han fortsatte österut tillbaka till Portugal.

91

Karta över Nord- och Sydamerika, Västindien, Afrika och Europa.

Följande är utmärkt på kartan:

- Rikena Portugal och Spanien.
- Christofer Columbus färd över Atlanten från sydligaste Spanien till ögruppen Bahamas sydost om Florida. Därifrån fortsatte Columbus färd österut längs med nuvarande Cubas, Haitis och Dominikanska republikens nordkust och sedan tillbaka österut till Portugal.

93

Karta över Nord- och Sydamerika.

Följande är utmärkt på kartan:

- Aztekernas rike: Södra nuvarande Mexico med huvudstaden Tenochtitlán.
- Inkariket: Västligaste Sydamerika från nuvarande Ecuador i norr till och med mellersta Chile i söder.
- Cortés 1519 till 1520: Invaderar aztekernas rike från Västindien och intar huvudstaden Tenochtitlán.
- Pizarro 1531 till 1532: Invaderar Inkariket norrifrån och intar huvudstaden Cuzco. Grundar den nya huvudstaden Lima vid Stillahavskusten.

94

Foto. Utsikt över ruinerna efter en liten stad som ligger intill en spetsig bergstopp omgiven av moln.

Själva staden är byggd i sten längs terrasserade ("trappstegsformade") sluttningar och består av låga murar, husväggar utan tak och spetsiga gavlar med små fönster.

Såväl den obebyggda marken i staden som de omgivande bergen är gröna av tät växtlighet med gräs och buskar.

95

Målning. Cadiz sedd från havet. Staden ligger på en "månskäreformad" ö som på insidan vetter mot en stor bukt och på utsidan skyddas av höga befästningsmurar med kanoner. Några skepp som ligger utanför staden avfyrar sina kanoner.

96

Tidslinje för perioden mellan år 1300 och 1600.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

Långvariga skeenden:

- Medeltiden varar fram till 1500-talet
- Digerdöden vid mitten av 1300-talet
- Hansan Från före 1300-talet till 1600-talets början
- Mingdynastin 1368–1644
- Zheng Hes expeditioner 1405–1433
- Tryckpressen vid mitten av 1400-talet
- Montezuma styr över aztekerna 1502–1519
- "Den stora döden" Första halvan av 1500-talet till och med början av 1600-talet.

Händelser:

- 1492 Columbus når Västindien
- 1498 Vasco da Gama upptäcker sjövägen till Indien
- 1519 Cortés erövrar Aztekerriket
- 1533 Pizarro, erövrar Inkariket

98

Målning. Vy längs en bred kaj. Kajen kantas på ena sidan av en flod med förtöjda segelfartyg och på den andra av gavlarna till en lång rad höga stenhus.

Många människor rör sig där: Välklädda män i peruk och hatt står och samtalar. Arbetare i slokhatt staplar fat (tunnor) i rader. En kvinna bär en kruka på huvudet. Två barn har lagt en bräda över en tunna som gunga.

På avstånd skymtar höjder med träd, hus och kyrktorn

99

Målning. En kvinna står och betraktar en liten balansvåg som hänger i en tråd från hennes fingrar. På bordet framför henne ligger öppna skrin med pärlhalsband.

På väggen bakom henne hänger en stor tavla som föreställer den yttersta domen.

100

Karta över Nordamerika där följande är utmärkt:

- Av européer ej behärskat område: Östra Alaska, Grönland, större delen av nuvarande Kanada norr och väster om Hudson Bay-området.
- Brittiska besittningar: Landområdena kring, och väster om, Hudson Bay i nuvarande Kanada, Newfoundland och New England mellan bergskedjan Appalacherna och Atlanten ned till Florida, samt ett stort område i Centralamerika.
- Franska besittningar: Ett sammanhängande område som sträcker sig från södra Labrador (öster om Hudson Bay-området) över de stora sjöarna till områdena kring

de tre stora floderna Missouri, Mississippi och Ohio inklusive Mississippis utflöde i Mexikanska golfen.

- Spanska besittningar: Ett stort sammanhängande område i södra Nordamerika som omfattar hela Stillahavskusten från Vancouver i norr till södra Centralamerika i söder, större delen av landområdena kring Mexikanska golfen inklusive Florida och ögruppen Antillerna där bland annat Kuba och Puerto Rico ingår.
- Ryska besittningar: Västra Alaska och en del av nordvästligaste Kanada.

101

Målat porträtt. Drottningen är iförd en dräkt med vida puffärmar som är dekorerad med mängder av pärlor och silkesrosetter och har en stor spetskrage runt halsen.

Hon håller högra handen över en jordglob som ligger på ett bord bredvid henne.

På ett högre bord ligger en krona.

Två målningar på väggen bakom henne föreställer sjöslag: det ena i dagsljus, det andra under en nattlig storm.

102

Foto. Ovanför ett foto av en skådespelare som är utklädd till Elisabet I står det: "Was Queen Elizabeth I the first feminist?"

103

Målning. Män och kvinnor arbetar med att skörda sockerrören som är betydligt högre än dem själva. Även ett barn deltar i skörden. I förgrunden talar en vit man som sitter på en häst med en man som är bättre klädd än de övriga och håller en käpp i handen.

104

Ritning i två delar över hur "lasten" skall fördelas i ett slavskepps lastutrymmen.

Slavarna ligger "packade som sardiner" i långa rader där inga utrymmen lämnas outnyttjade.

105

Karta. Länderna kring Atlanten.

Triangelhandeln innebar att:

- Tobak, socker och bomull fraktades från Västindien till Europa
- Textilier, vapen, glas, sprit med mera fraktades från Europa till Afrika
- Slavar fraktades från Afrika till Västindien

106

Karta över östra nuvarande USA där följande är utmärkt:

- Brittiskt: Område mellan bergskedjan Appalacherna och Atlanten från Nova Scotia i norr till Florida i söder.
- Nederländskt: Område kring staden Nya Amsterdam (nutidens New York).
- Svenskt: En halvö sydost om dagens Philadelphia.

107

Foto. Stort segelskepp med tre master och hög akter med många fönster. Fartyget är beväpnat med kanoner som kan stickas ut genom en rad luckor på vardera sidan av skrovet.

107

Makarna Hjortberg sitter i var sitt hörn av ett stort rum. Gustav Fredrik i sällskap med de sju sönerna; Anna Helena med de åtta döttrarna. Tre av sönerna och fyra av döttrarna avbildas bortvända, nästan helt skymda eller sovande (de två sovande döttrarna är spädbarn). Hjortberg sitter omgiven av sitt bibliotek och av bord med vetenskapliga instrument och exotiska föremål. På golvet bredvid honom står en jordglob. Intill jordgloben står en lemur som en av sönerna håller i svansen.

108

Tidslinje för perioden mellan år 1600 och 1800.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

Långvariga skeenden:

- Nya Sverige 1638–1655
- Sjuårskriget 1756–1763
- Svenska Ostindiska kompaniet 1731–1808
- Nederländerna i Nordamerika 1600–1700
- Triangelhandeln med slavar. Från 1600-talets början till 1800-talet
- Storbritannien och Frankrike skaffar kolonier i Nordamerika. Från 1600-talets början till mitten av 1700-talet
- Storbritannien blir världens mäktigaste kolonialmakt. Från mitten på 1700-talet till en bit in på 1800-talet.

Händelser:

- 1588 Den engelska flottan besegrar den spanska
- 1620 Mayflower
- 1664 New York (Nya Amsterdam)

112

Målning. Arbetet ovan jord vid en kolgruva. Fortfarande används muskelkraft från människor och djur i stor utsträckning med människor som drar stora skottkärror lastade med kol, hästar som drar kärror och åsnor som klövjas (lastas) med korgar. Men hissen som tar upp kolet ur djupet drivs nu med hjälp av en stor ångmaskin med en skorsten som bolmar rök.

114

Schematisk bild. Den industriella revolutionen i Storbritannien möjliggjordes med hjälp av följande faktorer:

- Arbetskraft i form av arbetslösa från jordbruket
- Uppfinningar som spinnmaskiner, vävmaskiner och ångmaskiner
- Råvaror som ull, järnmalm och stenkol
- Kapital från handel och jordbruk
- Marknader i form av köpare i kolonierna

116

Teckning. Två män ger sig på maskinerna i en stor fabrikshall med slägga och bräckjärn.

117

Målning. Område med fallfärdiga tvåvånings tegelbyggnader med trasiga fönsterluckor och balkonger med järnräcken som är fullhängda med tvätt. De stenlagda ytorna mellan husen saknar helt skuggande träd eller annan växtlighet. Däremot ligger avskräde och sopor överallt. Några kvinnor tvättar för hand vid en vattenpump. En man sitter och tigger med utsträckt hand. I Bakgrunden tornar andra, och högre, hus upp sig över området.

118

Teckning. Ett trångt rum där ljuset kommer in från ett litet fönster. Kvinnan har ställt tvättbaljan på en stor låda. I övrigt består möblemanget av ett litet runt bord och en stol där mannen sitter med barnet på knäet.

119

Illustration. En salong med tavlor på väggarna och tunga draperier. Några elegant klädda män och kvinnor i olika åldrar sitter samlade kring pianot för att lyssna till musiken.

121

Illustration. En gruvgång återgiven "i genomskärning". Två barn skjuter en vagn fullastad med kol framför sig medan ett tredje barn öppnar en tung dörr i gruvgången åt dem. Belysningen består av ett ljus som har monterats på framsidan av vagnen.

122

Tidslinje för perioden mellan år 1700 och 1850.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

- Textilindustri: Från 1700-talets mitt
- Ångmaskiner och andra maskiner: Från andra halvan av 1700-talet och vidare under första halvan av 1800-talet
- Lokomotiv och ångfartyg: Från 1800-talets början och framåt
- Förbättrade jordbruksmetoder: 1700-talets första hälft
- Stora skiftesreformer 1760–1770
- Urbanisering: Från mitten av 1700-talet och framåt

125

Karta över Nordamerika där följande är utmärkt:

- Outforskat område: Östra Alaska, Grönland samt större delen av nuvarande Kanada norr om Hudson Bay-området.
- Storbritannien: Ett sammanhängande område som sträcker sig ända till Klippiga bergen i väster och som omfattar områdena kring Hudson Bay och de stora sjöarna samt hela östra kusten från södra delen av Baffin Island i norr till New Orleans i söder.
- Spanien: Ett stort sammanhängande område i sydvästra Nordamerika som omfattar hela Stillahavskusten från Kalifornien i norr till södra Centralamerika i söder, landområdena kring Mexikanska golfen väster om New Orleans, och ögruppen Antillerna där bland annat Kuba och Puerto Rico ingår.
- Ryssland: Västra Alaska och en del av nordvästligaste Kanada.
- Av Ryssland och Spanien omstritt område: Nuvarande Oregon (norr om Kalifornien)

125

Karta över östra nuvarande USA. De 13 kolonierna omfattar tillsammans ett område som sträcker sig mellan Maine i norr och Florida i söder. Området avgränsas av Atlanten i öster och bergskedjan Appalacherna i väster.

Kolonierna återges (från norr till söder):

Vermont, New Hampshire, Massachusetts, Rhode Island, Connecticut, New York, New Jersey, Delaware, Maryland, Virginia, North Carolina, South Carolina, Georgia.

127

Målning. Georg Washington står i fören på en av många stora roddbåtar som tar sig över en bred och delvis isbelagd flod. På en av de andra båtarna fraktas även två hästar.

129

Målning. Vid ytterväggen till ett stort knuttimrat hus möter en grupp kolonister en stor skara män från ursprungsbefolkningen.

Hövdingen Pontiac (som bär en röd mantel över axeln) står i spetsen för sitt folk och håller ett anförande samtidigt som han pekar mot himlen.

130

Filmscen. Tre unga afroamerikanska män står och tittar mellan spjälorna på ett trästängsel. De bär alla kedjor och en av dem bär dessutom ett halsjärn.

132

Tidslinje för perioden mellan år 1756 och 1800.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

Långvariga skeenden:

- Sjuårskriget mellan Frankrike och Storbritannien 1756–1763
- Amerikanska revolutionen 1775–1783
- George Washington president 1789–1797

Händelser:

- 1763 Frankrike lämnar sina kolonier i Nordamerika
- 1773 Boston Tea Party
- 4 juli 1776 Amerikanerna förklarar sig fria från Storbritannien.
- 1783 De 13 kolonierna blir delstater i United States of Amerika (USA)
- 1800 Washington D.C. blir huvudstad

134

Målning. Civila beväpnade med pikar (spjut), yxor och liar gör gemensam sak med soldater i angreppet på den medeltida fästningen. Några av dem släpar fram en stor kanon. En elegant klädd man i förgrunden är omgiven av fientligt sinnade soldater och män som bär kokarder på hattbrättet (kokarder är en sorts stora tygknappar).

135

Målning. En liten grupp med kvinnor och män sitter på sammetsklädda stolar med koppar och fat i händerna.

Männen är slätrakade och bär korta peruker, rockar med långa skört och knäbyxor. Över bröstet bär de ordensband och en av dem har dessutom en kraschan (stor ordensstjärna) på rockslaget. Kvinnorna är iförda krinoliner (mycket breda kjolar) och trånga snörliv.

136

Schematisk modell utformad som en liksidig triangel/pyramid.

Modellen återges (uppifrån och ned):

Högst upp befinner sig monarken (representeras av en krona ovanför pyramidens spets).

Första ståndet utgörs av präster och biskopar.

Andra ståndet utgörs av adeln

Tredje ståndet (98% av befolkningen) omfattar följande tre skikt:

1. Advokater, läkare m.fl.
2. Köpmän och hantverkare
3. Bönder (Det i särklass största av de tre skikten)

136

Teckning. Ett kullerstenstorg i en stad. Utanför ett bageri trängs en stor folkskara som nästan helt består av kvinnor i olika åldrar.

138

Målat porträtt. Émilie du Châtelet sitter framför en uppslagen bok med en passare i ena handen och sin andra armbåge stödd mot en hopslagen bok.

Hon är klädd i en urringad dräkt med sidenspetsar och blå sidenrosetter. Hon möter frimodigt betraktarens blick med ett leende.

140

Schema. Generalständerna och Nationalförsamlingen.

Före 1789 – Generalständerna som bestod av:

- adel, 300: 1 röst
- präster, 300: 1 röst
- tredje ståndet, 600: 1 röst

Efter 1789 – Nationalförsamlingen som bestod av:

- adel, 300: 300 röster
- präster, 300: 300 röster
- tredje ståndet, 600: 600 röster

141

Illustration. En stor skara kvinnor som har beväpnat sig med musköter, yxor, sablar och hillebarder (en kombination av spjut och yxa) är på marsch.

Några av kvinnorna drar en kanon efter sig.

En kvinna som är mer elegant klädd vill dra sig undan. Två av de andra försöker hålla kvar henne.

143

Illustration. Avrättningen av kungen i giljotinen har just ägt rum och en av bödlarna håller upp det avhuggna huvudet till allmän beskådan.

Schavotten med giljotinen är omgiven av långa led av soldater.

144

Målat porträtt av en ung kvinna.

147

Målning. Den unge generalen sitter på en häst som stegrar sig. Han är slätrakad så när som på korta polisonger, bär en trekantig hatt med kokart fäst vid brättet och en lång röd mantel som blåser ut som en flagga i vinden.

I bakgrunden marscherar soldater med kanoner genom bergslandskapet.

149

Två illustrationer under rubriken "Usage de Nouvelles Mesures" återger hur fem män och en kvinna använder de nya måtten till att mäta vätska, väga med balansvåg, mäta tyg och väggar med måttstock, räkna pengar och stapla ved.

150

Två kartor över Norden. Sveriges gränser åren 1800 och 1815.

Året 1800: Finland hörde till Sverige vid denna tidpunkt men det gjorde även två mindre områden längs den tyska Östersjökusten: Wismar och Svenska Pommern med staden Stralsund.

Året 1815: Finland hör nu till Ryssland medan Norge nu ingår i en union med Sverige. De tidigare nämnda områdena vid tyska östersjökusten (Wismar och Svenska Pommern) hör inte längre till Sverige.

151

Målning. Jean Baptiste Bernadotte står porträtt iförd svart uniformsrock med guldträns och förgyllda epåletter.

Han bär ett blått ordensband över bröstet och flera medaljer.

Han är barhuvad och slätrakad så när som på korta polisonger.

152

Tidslinje för perioden mellan år 1770 och 1820.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

Långvariga skeenden:

- Upplysningen 1770–1800
- Franska revolutionen 1789–1799
- Skräckväldet 1793–94
- Napoleontiden 1799–1815

Händelser:

- 1776 Amerikanska självständigheten
- 1789 Bastiljen stormas. Generalständerna byts mot Nationalförsamlingen
- 1793 Ludvig XVI avrättas
- 1799 Napoleon gör statskupp
- 1805 Slaget vid Trafalgar
- 1812 Den franska armén går under
- 1815 Slaget vid Waterloo. Wienkongressen

156

Teckning. Vy längs en mycket bred gata som är kantad av stora hus och affärer. Det är mörkt och en lång rad av upprättstående höga rör som kröns av stora gaslågor står för belysningen.

157

Svartvitt foto. Eiffeltornet under uppbyggnad. Bara de två första våningsplanen är färdigställda.

158

Detalj från målning. En ung kvinna står mitt i striderna kring en barrikad.

Hon bär frygisk mössa och vit nedhasad klänning som lämnar hennes bröst bara.

Hon håller en musköt med bajonett i ena handen och trikoloren i den andra.

Bredvid henne står en ung man med pistoler i båda händerna.

En annan man dör vid hennes fötter med blicken fäst vid henne.

I förgrunden ligger flera stupade män.

159

"Mynt" som bland annat bär text och små förenklade bilder som föreställer ett bröd, en skål med sked, en flaska och ett glas.

160

Målning. Ett gods med vita herrgårdsbyggnader ligger vid en stor staketomgärdad damm med svanar.

I förgrunden står en kvinna som bär förkläde och sjalett på knä vid två getter.

På en väg som leder till byggnaderna sitter två män till häst (den ene civilklädd i svarta kläder och cylinderhatt, den andre iförd militäruniform).

161

Svartvitt foto. En jättelik fabriks hall där det höga taket bärs upp av pelare.

Bland de till synes oändliga raderna med maskiner arbetar några män, men även flera småpojkar.

162

Målat porträtt. Karl Marx har yvigt grått hår och stort helskägg och är iförd vit skjorta med svart kostym.

163

Målat porträtt. En ung kvinna sitter med en uppslagen bok i händerna och ansiktet vänt mot betraktaren. Hon bär ett brett tygband kring sitt ostyrigt lockiga hår och en halsduk över en randig klänning.

164

Europakarta. Statsgränser i Europa.

Många av länderna i Västeuropa hade vid denna tid i stort sett samma gränser som i dag.

Andra skiljer sig mycket från i dag.

Här anges skillnaderna (mot vår tid):

- Island tillhörde Danmark
- Norge och Sverige var förenade i en union
- Finland och större delen av Baltikum, Vitryssland, Ukraina och Polen hörde till Ryssland
- Schleswig–Holstein (Ett område i Tyskland nordväst om staden Kiel) hörde till Danmark
- En stor del av Tyskland (norra och södra delarna) bestod av småstater. Resten (tillsammans med delar av nutidens Polen och Litauen) hörde till Preussen.
- Belgien och Nederländerna var ett land
- Italien bestod av småstater
- Tjeckien, Slovakien, Slovenien, Kroatien, Ungern och delar av Polen hör till Österrike
- Delar av Rumänien, Bulgarien, Bosnien–Hercegovina, Albanien, Makedonien, Grekland, Cypern och Turkiet hörde alla det Osmanska Riket

165

Karta. Folkgrupper i Österrike 1815

Österrike omfattade vid denna tidpunkt ett mycket större område än det nuvarande med delar av norra Italien, västra Bosnien Hercegovina, västra Ukraina, södra Polen, norra Serbien och Rumänien samt länder som Slovenien, Kroatien, Tjeckien, Slovakien och Ungern.

De folkslag som ingick i imperiet bodde (i grova drag) som följer:

- Italienare: Norra och nordöstra Italien (Lombardiet och Venetien med staden Venedig)
- Tyskar: Från området som gränsade till Schweiz i väster och österut till områdena kring huvudstaden Wien i öster, områdena som gränsade mot Preussen i norr samt flera områden i Ungern och Rumänien
- Slovener: Nuvarande Slovenien med angränsande områden
- Kroater: Nuvarande Kroatien med angränsande områden
- Serber: Norra delen av nuvarande Serbien
- Ungrare: Nuvarande Ungern samt områden i (österrikiska) Rumänien
- Polacker: Områden norr om Slovakien och väster om Ukraina.
- Ukrainare: Västra Ukraina
- Rumäner: Västra Rumänien.

166

Karta. Medelhavsområdet. Det Osmanska riket omfattade, förutom nuvarande Turkiet, delar av Rumänien, Serbien, Armenien och Georgien samt Bosnien, Bulgarien, Grekland, nuvarande Irak, hela östra Medelhavsområdet med ön Cypern och städerna Damaskus och Jerusalem, Egypten med staden Kairo, nutidens Libyen, Tunisien och Algeriet.

Landförluster mellan 1812 och 1881:

Områden i Serbien och Rumänien, Bosnien och Bulgarien, södra Grekland med staden Aten, ön Cypern, områdena i Georgien samt Tunisien och Algeriet.

167

Svartvitt foto. Utsikt över Bosporen (sundet som skiljer de "europeiska" och de "asiatiska" delarna av Istanbul från varandra).

Många stora ångdrivna fartyg ligger för ankar i sundet.

168

Målning. Garibaldi iförd röd skjorta rider på en vit häst i spetsen för sina följeslagare.

Han hälsas med vild entusiasm av stora folkmassor där flera håller upp grön-vit-röda flaggor.

169

Färglagd illustration. I en stor sal där ljuset kommer in genom väldiga fönster står en folksamling som består av idel uniformerade officerare. På en piedestal täckt av en röd matta står en några män med en äldre herre med stora vita polisonger i spetsen.

Nedanförlästalen står Otto von Bismarck iförd vit uniform och läser upp något från ett pappersark som han håller framför sig.

De församlade höjer sina händer för att hylla den nyutnämnde kejsaren på piedestalen.

170

Vykort utformat som den norska flaggan med datumet för folkomröstningen "13. August 1905" och ordet "JA" inskrivna tillsammans med de första raderna i den omnämnda sången.

171

Svartvitt foto. Utanför några knuttimrade hus med gräsbevuxna tak ligger en stor uteservering där elegant klädda män och kvinnor sitter vid borden. På en grusgång mellan borden står några kvinnor och flickor som är klädda i olika folkdräkter.

172

Schematisk modell. Fem skäl till att stormakterna ville skaffa sig kolonier (imperialism).

- Sprida kultur
- Status/makt
- Ekonomi
- Kapplöpning
- Rasism

173

Foto. Byggnad uppförd i vit marmor. Den har flera så kallade lökkupoler (varav en är mycket större än de andra). Till byggnaden hör också två höga minareter (bönetorn).

174

Illustration. En högt belägen altan med soltak och utsikt över en indisk stad.

I förgrunden sitter det brittiska paret i bekväma länsstolar tillsammans med två av sina barn. De är omgivna av flera indiska tjänare som ställer fram brickor med läskande drycker till dem, tar hand om deras yngsta barn och fläktar dem.

175

Karta över Sydasien. Kartan visar hur kronkolonin Indien sträckte sig från gränsen mot Afghanistan i väster till gränsen mot Siam (Thailand) i öster. Kronkolonin omfattade även ön Sri Lanka samt de stora städerna Delhi, Bombay och Calcutta.

176

Skämtteckning. Brittiska diplomater som bär pudrade peruker, knäbyxor, värjor och ordensband i enlighet med det dåvarande västerländska modet står på knä inför den kinesiske kejsaren som halvligger och röker pipa omgiven av sina hovmän och soldater.

Diplomaternas gåvor till kejsaren består av sportutrustning som landhockeyklubbor, badmintonracketar med fjäderbollar och leksaksväderkvarnar.

Kineserna är, minst sagt, måttligt imponerade.

178

Karta. Kolonier i Afrika 1914

- Frankrike: Marocko, Algeriet, Tunisien, Franska Västafrika, Franska Ekvatorialafrika, Franska Kongo, Franska Somaliland samt ön Madagaskar
- Storbritannien: Egypten, Sudan, Brittiska Östafrika, Brittiska Somaliland, Gambia, Sierra Leone, Guldkusten, Nigeria, Rhodesia, Bechuanaland, Nyasaland, Sydafrikanska Unionen, Basutoland, Swaziland
- Tyskland: Togo, Kamerun, Tyska Västafrika, Tyska Östafrika
- Portugal: Madeira, Portugisiska Västafrika (Angola), Portugisiska Östafrika (Moçambique)
- Belgien: Belgiska Kongo
- Italien: Libyen, Italienska Somaliland
- Spanien: Kanarieöarna, Spanska Marocko, Rio de Oro
- Självständig stat: Etiopien

179

Svartvitt gruppfoto. Några män framför en låg byggnad med halmtak sitter och står bland säckar och högar av torkat rågummi. En ensam vit man som är iförd vitt och tropikhjälm poserar själbelåtet med händerna vid bältet. De flesta av de övriga är endast lätt klädda med bara (och i flera fall ytterst magra) överkroppar.

181

Flagga där två mörkblå band med rader av vita stjärnor bildar ett kryss över en röd botten.

182

Illustration. En avklädd slav ligger utsträckt på mage på marken. Fyra andra slavar håller fast hans armar och ben medan en femte piskar honom över ryggen.

En vit man övervakar proceduren.

Följande text på engelska står under bilden:

"Instead of being allowed to comfort and assist one another, the slaves are often compelled to hold one of their number, while another wretched being is forced to ply the lash."

184

Foto. Staty som föreställer sydstatsgeneralen Robert. E. Lee. ridande på en häst. Statyn, som står på en hög sockel, är omgiven av grönskande träd och buskar. I bakgrunden skymtar ett spetsigt kyrktorn.

185

Svartvitt foto. Män arbetar med att lägga en "spikrak" järnvägsräls genom ett platt ökenlandskap med blånande höjer i fjärran.

Parallellt med järnvägsspåret står en lång rad telegrafstolpar. I förgrunden står två barn – en flicka och en pojke.

185

Karta över Nordamerika som återger i vilken ordning och på vilket sätt olika områden anslöts till USA från 1783 och fram till 1800-talets mitt.

- 1783 De tretton självständiga staterna med städerna Boston och New York
- 1791 Områden behärskade av de tretton självständiga staterna
- 1803 Områden köpta från Frankrike (Lousianaköpet) (Stort sammanhängande område som sträcker sig från Montana i norr till floden Mississippis delta i söder)
- 1818 Avträtt av Storbritannien (North Dakota i norr)
- 1819 Köpt från Spanien (Halvön Florida och kustremsan västerut fram till Mississippis delta)
- 1845 Texas ansluter sig till unionen
- 1846 Avträtt av Storbritannien (Område nordväst om Maine i nordöstligaste USA)
- 1846 Avträtt av Storbritannien (Område i nordväst som omfattar delstaterna Washington och Oregon)
- 1848 Erövrat från Mexiko (Sammanhängande område som omfattar norra Kalifornien, Nevada, Utah och norra Arizona samt städerna San Francisco och Salt Lake City)
- 1853 Köpt från Mexiko (södra Arizona)

187

Sedel som pryds med porträttet av en ung kvinna.

187

Svartvitt foto. Unga uniformsklädda män står inne i en tågagn och viftar med japanska flaggor. Många av ansiktena under mösskärmarna ger ett intryck av osäkerhet och undran.

188

Svartvitt foto. Marie Curie står i sitt laboratorium och håller en kolv (en glasbehållare med lång hals) i ena handen.

189

Svartvitt foto. En kvinna med plym prydd hatt hålls fast bakifrån och lyfts upp så att hennes skor inte når marken av en bastant polisman. Två elegant civilklädda män går bredvid och ger henne ogillande blickar.

190

Tidslinje för perioden mellan år 1830 och 1910.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

Långvariga skeenden:

- Revolutioner i Paris 1830 och 1848
- Opiumkriget 1839–1842
- Nordamerikanska inbördeskriget 1861–1865
- Imperialismen i Afrika 1870–1910

Händelser:

- 1854 Japan öppnar sig mot omvärlden
- 1857 Sepoyupproret
- 1860 Italien enas
- 1871 Tyskland enas
- 1876 Telefonen
- 1878 Osmanska riket förlorar Balkan
- 1885 Berlinkonferensen
- 1895 Filmen
- 1905 Norge lämnar unionen med Sverige

192

Svartvitt foto. Kvinnor sitter i långa rader i en trång fabrikshall med högt tak och murade valv på ömse sidor.

Olika anordningar som lampor och drivremmar hänger i tvärgående stålbalkar i taket.

194

Svartvitt gruppfoto. En skara kvinnor och några män framför en vagn med en förspänd ox.

Kvinnorna bär klutar eller sjaletter över hjässan och långa kjolar skyddade av förkläden.

Männen bär mössor med kort skärm "vegamössor" och långa rockar.

Marken under dem ser gyttjig och söndertrampad ut.

Bakgrunden utgörs av en väldig lagårdsbyggnad.

194

Stapeldiagram. Befolkning i fyra svenska städer under de tre åren 1850, 1890 och 1910.

Stockholm

- 1850: ca 100000
- 1890: 250000
- 1910: 450000

Göteborg

- 1850: ca 25000
- 1890: ca 100000
- 1910: ca 175000

Malmö

- 1850: ca 12000
- 1890: 50000
- 1910: ca 185000

Norrköping

- 1850: ca 12000
- 1890: ca 25000
- 1910: 50000

195

Svartvitt foto. Familjen står framför ett timrat envåningshus vars nästan platta tak har en takläggning som ser ut att bestå av slarvigt utlagda brädor. Någon trädgård går inte att urskilja. En skovel och en yxa står lutade mot timmerväggen.

196

Svartvitt foto. Ett ångfartyg lägger ut från en kaj där en stor skara människor trängs för att ta avsked.

197

Vykort som består av ett svartvitt foto av fabriksbyggnader, en bolmande skorsten och flera järnvägsspår.

Texten under bilden lyder: Östrands ångsåg.

198

Telefonen – som till stor del är tillverkad av fernissat trä – är upptill försedd med två ringklockor under ett tratt av metall medan luren med sladden hänger på en klyka på telefonens sida.

199

Svartvitt foto. Tre gruvarbetare i en gruvgång. Två av dem står på ett slags plattformar ovanför vagnar på räls som är fullastade med malm.

200

Svartvitt foto. Ett tåg draget av ett ånglok har stannat framför en stationsbyggnad som är ett litet tvåvånings trähus. Kring tåget och framför stationshuset står många människor (kvinnor med sjalett eller hatt, barn, män, järnvägsanställda) med ansiktena vända mot fotografen. I bakgrunden skymtar ett fåtal hus, och bortom dem, skogsbrynet.

201

Svartvitt foto. En kvinna iförd vitt förkläde står och lagar mat vid en järnspis.

202

Svartvitt foto. Barnen på bilden (som alla är flickor) står med händerna knäppta på skolbänkarna medan de andäktigt tittar upp mot läraren i den höga katedern (läraren är utanför bilden och av katedern kan endast ett hörn med en blombukett i en vas urskiljas).

203

Annonser under rubriken "Lediga platser" i Stockholms-Tidningen torsdagen den 19:e maj 1904 (Annonserna är uppdelade i "Manliga" respektive "Kvinnliga")

Manliga.

10 à 12 dugliga Måleriarbetare få genast kondition hos målare G. Bodin, adr. Degerfors.

Två Målare få arbete hos E. Nyberg, Rönninge. Nykterhetsvänner ha företräde. Underr. kl. 8 Rönninge A. Tel. 14.

En nykter Skoarbetare, helst absolutist, kompetent att göra hvad inom yrket förekommer, får kondition. Södermannag. 9 B.

Obs. Snygg verkstadspl. En rask och ordentlig Yngling, som genomgått minst 5 klasser i läroverk, får plats nu genast på kontor härstädes. Egenhändigt skrivvet svar under adr. "Kontorselev 1904", St.-Tidn. Annonsk. St. Vattugatan 12.

En Lärögosse, 16 à 17 år, kraftig och kvick, får plats. Rensg. 13, hos Notini.

En Arbetsgosse får plats Fabriken, Mästersamuelsgatan 6, 3 tr. Ö. g.

En 17 à 18 års Gosse erhåller plats i Bageriet 44-46 Surbrunnagatan.

En stark, 16 års yngling, får plats i Speceriboden, Bondegatan 41 A.

Kvinnliga.

I finare affär får Flicka fin plats., Tjänsteb. Tunnelgatan 10.

Flicka, van i affär, får genast plats i Herrekiperingsaffär, Humlegårdsgatan 4, 3 tr., t. v., kl. 1-3 e. m.

Ett kvinnligt Biträde med god vana i charkuteriaffär, erhåller plats hos Franz Melchers, Uppsala.

En Flicka, van i mjölkaffär i förening med specorio. matvaror, får bra plats nu genast, Fleråriga betyg fordras. Svar till "19", St.- T:ns Annonskontor Västra Slusegatan 3.

En Flicka, kunnig 1 enkel matlagning samt vilig att se efter 2 mindre barn, kan få plats nu genast.

Underr. Expressbyrån Norrlandsgatan 24.

Ung Tjänstflicka, snäll och villig, får genast plats. Hamngatan nr 38, 3 tr. upp, dörr. m. f. tr.

En snäll o. anspråkslös Flicka får lätt plats. Anmälan i Sveahallen, ståndet nr 18, eft. kl. 9 f. m.

En snäll Flicka får lätt plats genast. 156 Hornsg.

Fru Toft., För enkel, treflig Flicka, van vid barn, finnes plats. Drottninggatan 40, 2 tr. in på gården.

204

Svartvitt foto. Greta Johansson står på en brygga med en läktare i bakgrunden. Hon är barhuvad och iförd en bandräkt med korta ärmar och ben som slutar strax ovanför knäna.

206

Valaffisch för Ja-sidan.

En teckning föreställer ett vägskäl där en vägskylt anger att vägen till vänster leder till "ja" och vägen till höger till "nej".

I ja-riktningen: En familj med två barn som alla är välklädda går upp mot en rödmålad tvåvåningsvilla.

I Nej-riktningen: En rödnäst man sitter med ryggen stödd mot vägskylten med en flaska i handen. En annan man som också håller i en flaska går mot ett ruffigt värdshus.

207

Anslag med följande text:

Veta, vilja, vinna!

Den som vet ingenting vill ingenting, den som vill ingenting vinner ingenting. Skaffa eder därför vetande genom att låna och läsa böcker från, Arbetarnes Bibliotek

Öppet Söndagar kl. 10–11 f. m. Lokal Folkets Hus.

Låneavgift 5 öre pr band och två veckor.

(Följande handskrivna tillägg står längst ned):

Lördagar 5–6.

208

Svartvitt foto. En ung kvinna står och betraktar en stapel av stora pärmar som är betydligt högre än hon själv. Hon håller ytterligare än pärm som är uppslagen framför sig.

208

Svartvitt foto. Hjalmar Branting håller sitt tal från en hög träestrad uppförd på en plats där många lövträd ger skugga åt en stor publik.

210

Tidslinje för perioden mellan åren 1840 och 1910.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

Långvariga skeenden:

- Industrialisering: Från 1850-talet och vidare under 1900-talet
- Norrland koloniserats: Från 1850-talet och vidare under 1900-talets första del
- Emigration (främst till USA): Från 1850-talet och vidare under 1900-talets första del
- Folkrörelserna (nykterhetsrörelsen, frikyrkorörelsen, arbetarrörelsen och kvinnorörelsen): Från 1850-talets mitt och vidare under 1900-talets första hälft.

Händelser:

- 1842 Folkskola
- 1849 Sveriges första järnvägslinje invigdes
- 1854 Förbudet bränna brännvin hemma
- 1858 Tillåtet lämna Svenska kyrkan
- 1862 Järnväg mellan Stockholm och Göteborg
- 1867 Den stora svältkatastrofen i Norrland
- 1879 Sundsvallsstrejken
- 1882 Folkskolan blir obligatorisk
- 1889 Socialdemokratiska arbetarepartiet
- 1900 Liberala samlingspartiet
- 1901 Allmän värnplikt
- 1904 Allmänna valmansförbundet
- 1909 Storstrejken

214

Svartvitt foto. Två kvinnor visar tydligt sin entusiasm för de "kaxiga" franska soldaterna som marscherar förbi på sin väg till kriget.

215

Schematisk teckning i form av en balansvåg där "Fredsfaktorer" balanserar mot "Krigsrisker".

"Fredssidan" av vågen omfattar:

- freds rörelsen
- handeln mellan länder
- Socialistinternationalen
- den goda ekonomin

"Krigssidan" av vågen omfattar:

- imperialismen och kapprustningen
- de militära allianserna
- nationalismen
- bristen på demokrati

Krigssidan väger tyngre än fredssidan.

215

Frimärke från 1935 med Bertha von Suttners porträtt.

217

Färglagt fotografi. Elegant klädda turister flanerar längs en bred strandpromenad som leder bort till en stor vit byggnad med många våningar. Längs promenaden står utfällda solstolar. En trappa leder ned till en lång sandstrand där några små bodar eller tält är uppställda. Vid ett av tälten fladdrar en varningsflagga. Längre bort dominerar kusten av höga strandklippor.

219

Svartvitt foto. Uniformerade poliser och civilklädda män som bär fez (en cylinderformad hatt utan brätte) hjälps åt med att gripa en ung kostymklädd man.

221

Svartvitt foto. En lång rad soldater med stålhjälm hukar i en skyttegrav. En av soldaterna har lämnat skyttegravens ruser mot fiendens linjer medan en annan, bakom honom, klättrar upp ur skyttegravens ruser.

223

Svartvitt foto. Såväl sjuksköterskorna som deras patienter bär alla gasmask på bilden.

224

Karta. Europa under första världskriget.

Följande visas på kartan (årtalen inom parentes anger när länder gick med i kriget – om de gick med efter 1914):

Centralmakterna:

- Tyskland
- Österrike–Ungern
- Bulgarien (1916)
- Osmanska Riket (Turkiet) (1915)

Ententen

- Frankrike
- Storbritannien
- Belgien
- Ryssland
- Serbien
- Montenegro
- Italien (1915)
- Portugal (1916)
- Rumänien (1916)
- Grekland (1916)

Neutrala stater

- Norge
- Sverige
- Danmark
- Nederländerna
- Spanien
- Schweiz
- Albanien

Kolonier i Nordafrika

- Marocko

- Spanska Marocko
- Algeriet
- Tunisien
- Libyen
- Egypten

Fronter

Västfronterna:

- Två sträckningar av fronten i Frankrike är utmärkta: en där en stor utbuktning i norr når nästan ända fram till Paris och en annan längre österut (hösten 1918) som löper nära gränsen mellan Frankrike och Belgien.
- Den italienska fronten sträckte sig från gränsen till Schweiz och vidare genom nordöstra Italien till det sistnämnda landets kust vid Adriatiska havet.

Östfronten

- 1914: Fronten sträcker sig genom Ostpreussen (nuvarande Polen) vid floden Wisla och vidare i sydostlig riktning till den dåvarande rumänska gränsen.
- 1917: Fronten sträcker i sydlig riktning från Litauen och Lettland i norr genom västra Vitryssland och västra Ukraina och vidare österut genom östra Rumänien till Svarta havets västra kust.
- 1918: Fronten sträcker sig nu från östra Estlands kust vid Finska viken och vidare i sydostlig riktning genom västra Ryssland och östra Ukraina till staden Rostov vid Azovska sjön norr om Svarta havet.

Den brittisk–arabiska armén

- 1915: Fronten sträckte sig i nord–sydlig riktning väst om Suezkanalen i Egypten.
- 1917: Fronten låg norr om Jerusalem och sträckte sig genom södra Irak till Kuwait vid Persiska viken.
- 1918: Fronten sträckte sig genom norra Syrien och nordöstra Turkiet och Armenien (där folkmorden mot Armenierna inträffar).

226

Foto. Ett jättelikt gravfält täckt med rader av likadana vita gravstenar med planterade röda blommor.

Längre bort avtecknar sig det höga tornet på gravmonumentet i Verdun mot himlen.

227

Två affischer.

Till vänster: Två kvinnor och en liten pojke som står vid ett öppet fönster och ångestfullt betraktar soldater som marscherar förbi på sin väg till kriget. Texten på affischen lyder: Women of Britain say – "Go!"

Till höger: En man sitter i en stor fåtölj. En liten flicka med rosett i håret sitter på hans knän med en uppslagen bok över knäet.

På golvet intill leker en pojke med tennsoldater.

Flickan vänder sig mot mannen och frågar:

"Daddy, what did you do in the Great War?"

Mannens blick möter betraktaren.

228

Svartvitt foto. Bara stäven och en del av bryggan och skorstenen sticker ännu upp ovanför vattenytan när ett ångfartyg sjunker.

I förgrunden skymtar en del av ubåten som sänkte henne.

229

Svartvitt foto. En liten flicka med tovtigt hår bär ett yngre barn på ena armen och två brödlimpor under den andra.

230

Svartvitt foto. Fyra kvinnliga poliser står framför en polisstation. De är iförda uniformer med olika slags skärmössor och hattar men bär alla kjolar som når ned till vristerna.

231

Svartvitt foto. Ett långt tåg av människor går till fots genom ett samhälle. De vaktas av många beväpnade soldater.

232

Målning. I en hög sal med stora marmorpelare har ett långt konferensbord ställts upp. En rad politiker iförda svart kostym och några militärer i uniform sitter vid bordet eller står lite längre in i rummet med de högtidliga ansiktena vända mot betraktaren. På den mörka bordsskivan framför dem ligger olika dokument.

Två män (som är de enda som befinner sig på den hitre sidan av bordet) vänder ryggen mer eller mindre mot betraktaren. Den ene sitter med huvudet böjt över ett dokument medan den andre står bredvid och lutar sig fram med ena handen på stolsryggen.

I bakgrunden återges reflektionen av stora välvda fönster i de speglar som helt täcker salens borte vägg.

233

Karta. Ändrade gränser efter första världskriget.

Nya stater

- Irland (Självständigt 1922)
- Finland
- Estland
- Lettland
- Litauen
- Polen
- Tjeckoslovakien
- Österrike
- Ungern
- Jugoslavien
- Turkiet
- Egypten
- Saudiarabien

Statsbildningar med brittisk kontroll

- Transjordanien
- Palestina
- Irak
- Kuwait
- Cypern

Statsbildningar med fransk kontroll

- Syrien

Kolonier i Nordafrika

- Marocko
- Spanska Marocko
- Algeriet
- Tunisien
- Libyen

234

Svartvitt foto. Ett demonstrationståg drar fram längs en bred stadsgata. De flesta av männen i tåget bär huvudbonaden fez medan kvinnorna bär huvudduk.

236

Svartvitt foto. Ett väldigt demonstrationståg där många soldater i uniform deltar tillsammans med civilklädda kvinnor och män. En kvinnlig deltagare rider på en häst.

237

Teckning. Arbetarkvinnor med klut om håret och bondkvinnor med sjalett marscherar tillsammans under röda banderoller med slagord.

En tjockmagad och rödnäst "kapitalist" slungas iväg framför dem.

239

Svartvitt foto. En man med ögonbindel står fastbunden vid ett träd. Ett par meter ifrån honom står en officer och siktar mot honom med en pistol.

Bredvid dem har en spade stuckits ned i marken.

240

Svartvitt foto. En lång kö med kvinnor, män och barn som håller i korgar slingrar sig fram till en affär med skylten "Frukt och grönsaker".

Utanför affären ligger en stapel med stora säckar.

241

Ransoneringskort för smör med numrerade kuponger.

Texten på kortet (ovanför kupongerna) lyder:

"1919. Smör. Kort. Lös kupong gäller ej.

Endast säljaren får avskilja kupong.

Varje kupong gäller för inköp av smör i enl. med tillkännagivande och i den affär, som är å kortets baksida angiven.

Kortet är personligt."

241

Affisch som är dekorerad av tecknad fana med texten: "Rösträtt för Kvinnor".

Texten på affischen lyder:

"Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt jämte andra kvinnoorganisationer anordnar med anledning av riksdagens förestående behandling av frågan om de svenska kvinnornas politiska medborgarrätt.

Offentligt möte i auditorium söndagen den 13 maj 1917 kl.7,30 e.m.

tal av: grevinnan Louise stenbock, fru Agda östlund, fru Agnes ingelman och fru Anna Wicksell.

Biljetter á 25 öre säljas i Allm. Tidningskontoret Gust. Ad. torg. Dagens Nyheters Annonskontor Stureplan och Hornsgatan 1

Folkets Hus kiosk, Rösträttsbyrån Lästmakaregatan 6 samt överblivna vid ingången."

243

Teckning. En man med förkläde står och handtvättar i en balja med en tvättbräda.

På golvet nedanför honom sitter ett litet barn och blåser upp en ballong medan en katt tittar på.

På väggen ovanför sitter en tavla med texten: "Everybody works but mother: she's a suffragett".

Texten under bilden lyder:

"I want to vote, but my wife wont let me".

244

Tidslinje för perioden mellan år 1914 och 1922.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

Långvariga skeenden:

- Första världskriget 1914–1918
- Spanska sjukan 1918–1920
- Inbördeskrig i Ryssland 1918–1921

Händelser:

- 1914 Svarta veckan
- 1916 Slagen vid Somme och Verdun
- 1917 USA går med i kriget. Ryska revolutionen. Finland självständigt. Potatiskravaller i Stockholm
- 1918 Kriget slutar. Finska inbördeskriget
- 1919 Versaillesfreden
- 1920 Nationernas förbund (NF)
- 1922 Sovjetunionen bildas

246

Svartvitt foto. Unga kvinnor dansar uppsluppet sida vid sida till musik från ett jazzband. Trumpetaren och klarinettisten håller fram tallrikar med mat till kvinnorna samtidigt som de spelar medan trombonisten deltar i dansen.

246

Teckning som föreställer en människa som avlägger en ed genom att peka uppåt med två fingrar och utsträckt högerarm samtidigt som hon håller vänster arm för bröstet.

247

Schematisk bild i form av en uppåtgående pil som återger följande utveckling (numreringen är tillagd i bildbeskrivningen):

1. Det går bra för USA efter första världskriget.
2. Industrierna tillverkar varor allt billigare och handeln ökar.
3. Företagens vinster ökar.
4. Priset på aktier ökar snabbt när allt fler vill köpa på börsen.
5. Lånen och skulderna ökar.

248

Svartvitt foto. Fyra kvinnor arbetar i ett litet kontor. En av dem skriver på maskin, en annan för in uppgifter i en pärm.

250

Svartvitt foto. En kvinna och en man står på gatan och säljer äpplen vid var sitt litet gatustånd byggt av tomlådor.

251

Schematisk bild i form av en uppåtgående pil som återger följande utveckling (numreringen är tillagd i bildbeskrivningen):

1. Jordbruket får problem.
2. Företagens vinster minskar.
3. Överproduktion av varor som ingen kan köpa.
4. Priset på aktier sjunker snabbt när allt fler vill sälja på börsen.
5. Börskrasch, Depressionen – den stora 30-talskrisen med hög arbetslöshet.

253

Diagram. Antal arbetslösa i USA i miljoner 1929–1942.

Från att ligga under 1 miljon fram till 1929 stiger arbetslösheten mycket snabbt till mer än 11 miljoner 1932. Därefter avtar ökningen för att kulminera (nå sin högsta punkt) med ca 11,5 miljoner 1933.

Efter 1933 sjunker arbetslösheten fram till 1937 så den ligger på ca 6,5 miljoner.

Efter 1937 stiger arbetslösheten till ca 9,5 miljoner 1938.

Efter 1938 sjunker arbetslösheten för att 1942 ligga på en miljon.

254

Schematisk bild.

- USA och många länder i västra Europa – Demokrati och kapitalism

- Sovjetunionen efter ryska revolutionen – Diktatur och planekonomi

255

Foto. Ett högt torn kröns med en jättelik staty som föreställer en man och en kvinna som håller upp hammaren och skäran mot himlen.

257

Foto. Lenin står på ett podium på ett torg och talar engagerat till en folkmassa. Han står ensam på podiet.

258

Svartvitt foto. En arbetsplats där stora grävarbeten pågår. I förgrunden går en lång rad män med stora skottkärror fullastade med jord och sten upp för ett långt gångplank som är lagt över stockar.

259

Svartvitt foto. Marie Juchacz står lutad mot räcket på en högt belägen balkong och talar utan mikrofon till en väldig folkmassa som har samlats på ett torg.

260

Svartvitt foto. Barn som bygger ett "torn" av staplade sedelbuntar.

261

Svartvitt foto. Elegant klädda människor (de flesta iförda kvinnliga kläder) sitter kring ett bord. Ett par dansar till musik från ett band.

263

Svartvitt foto. Veldig nazistisk sammankomst där stora skaror (de flest i uniform) står på läktare framför jättelika hakkorsfanor.

"Fälttecken" med hakkors som representerar olika städer och orter i Tyskland hålls upp i en parad under läktarna.

I förgrunden skakar Hitler hand med olika nazister medan en svartuniformerad SS-man står bredvid honom med en fana.

266

Teckning. Fasces bestod av en bunt med lika långa käppar som även innehöll en bila (en sorts yxa som användes till avrättningar).

267

Expressiv målning som skildrar det kaos som utbryter när människorna i ett samhälle utsätts för flygbombning.

I målningen är alla proportioner och perspektiv förvrängda i syfte att förstärka uttryckskraften.

Skräckslaget skrikande människor och djur blandas med avslitna lemmar och huvuden bland uppflammande eldslågor.

268

Europakarta där följande är utmärkt:

- Demokrati med fria val: Danmark (med Island), Norge, Sverige, Storbritannien, Irland, Frankrike, Belgien, Nederländerna, Schweiz, Tjeckoslovakien.
- Diktatur under det sovjetiska kommunistpartiet: Ryssland, Vitryssland, Ukraina
- Diktatur under nazistiska, fascistiska eller liknande partier: Portugal, Spanien, Tyskland, Italien, Österrike, Ungern, Rumänien
- Diktatur med antikommunistisk/nationalistisk ledare: Polen, Estland, Lettland, Litauen, Jugoslavien, Albanien, Grekland, Bulgarien, Turkiet

270

Svartvitt foto. Stor folksamling framför en biograf med namnet "Garbio".

271

Svartvitt gruppfoto. Fem kvinnor i medelåldern.

272

Svartvitt foto. Ett demonstrationståg som är så långt som ögat kan nå drar fram på en väg som slingrar fram genom en lång dalgång med hus och öppna fält.

Längst fram i tåget bärs tre fanor.

Flera av deltagarna leder cyklar.

En infogad karta visar Lundes läge vid nedre delen av Ångermanälven i södra Norrland.

274

Foto. Rödmålad tvåvåningsstuga med sadeltak och en liten veranda på framsidan.

274

Tidningsannons med följande text:

Obemärkt!

Ung dam önskar snarast 3 à 4 månaders vistelse hos barnmorska, där den allra bästa vård och skötsel kan garanteras — helst i Östergötland. Omg. svar med nödiga upplysningar om pris m. m. torde sändas till "Trygghet", p. r. Göteborg.

275

Svartvitt foto. Elise Ottesen-Jensen står och håller ett föredrag i något slags stort tält. Den uppmärksamt lyssnande publiken omfattar kvinnor, barn och män.

276

Planschen föreställer huvud och axlar på fem män från olika delar av världen.

Bildens hörn upptas av: en kines med rakat huvud och hårfläta i nacken, en polynesier med tatueringar på kinderna, en amerikansk urinvånare med fjäder i nacken och halsband av rovdjurständer, en afrikan med ett pärlhalsband kring halsen.

Bildens "självklara" medelpunkt utgörs av en vit europeisk man som är prydligt klädd i kavaj, stärkkrage och kravatt.

277

Filmscen. En tjej får sin näsa mätt med ett skjutmått.

277

Foton av en man och en kvinna under rubriken "Vagabonder, tattare, kriminella och dylika".

De svartvita foton på deras ansikten är tagna dels rakt framifrån, dels från sidan.

Under foton av mannen står det "Kriminell man. Rasblandad". Under foton av kvinnan "Socialt lågt stående kvinna. Rasblandad"

Under samtliga foton står det: "Rasbiologiska Institutionens i Uppsala samlingar".

278

Tidslinje för perioden mellan år 1918 och 1940.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

Långvariga skeenden:

- Gulag 1930 och framåt ...
- Holodomor – svältkatastrofer i Sovjet 1932–1934
- Spanska inbördeskriget 1936–1939

Händelser:

- 1918 Första världskriget slut
- 1919 Versaillesfreden
- 1920 Kvinnor får rösträtt i USA
- 1921 Allmänna och lika val i Sverige
- 1922 Mussolini och fascisterna tar makten i Italien
- 1923 Inflation i Tyskland
- 1928 Per Albin Hanssons tal om folkhemmet
- 1929 Stalin tar makten i Sovjet. Börskraschen i USA
- 1931 Skotten i Ådalen

- 1932 "Kohandel" i Sverige. Roosevelt president i USA
- 1933 Hitler blir Tysklands diktator
- 1935 Nürnberglagarna
- 1936 Moskvarättegångarna inleds
- 1938 Saltsjöbadsavtalet
- 1939 Andra världskriget börjar

280

Svartvitt foto. Stadsbebyggelse sedd från den inglasade nosen på ett bombplan. I förgrunden ligger en man ur planets besättning och tittar ut.

281

Foto. Skulptur som omfattar en mur med diagonal rödbrun ände/sida ovanför ett mycket stort avhugget huvud.

282

Illustration. Etiopiska soldater som bara har tillgång till gevär utsätts för en förödande bombräd från italienska bomplan.

283

Svartvitt foto. Gatorna i Wien kantas av folkmassor som hälsar de tyska trupperna med hakkorsflaggor och Hitler-hälsningar.

284

Karta. Delar av nordvästra och centrala Europa. Följande är utmärkt på kartan:

- Tyskland, Rhenlandet åter militariserat 1936.
- Till Tyskland 1938: Österrike och Sudetlandet (västra Tjeckoslovakien)
- Ockuperat våren 1939 (Återstoden av Tjeckien med huvudstaden Prag)
- Slovakien självständigt 1939 under tysk kontroll
- Gräns för tysk kontroll våren 1939: Gränsen löper i söder utmed Österrikes gränser mot bland annat Schweiz och Ungern och i öster genom södra och östra Slovakien och sedan norrut utmed gränsen till Polen upp till östersjöstaden Danzig samt (öster om Danzig) där gränsen går mellan Polen i söder och Litauen i öster och norr.
- Tjeckoslovariens gräns 1937: I stort sett samma gränser som nu gäller för Tjeckien och Slovakien förutom att Slovakien omfattade stora områden i nuvarande sydvästra Ukraina.

286

Svartvitt foto. I ett snöklätt vinterlandskap med gles och lågvuxen barrskog ligger finska soldater iförda vita snödräkter och tar sikte med sina gevär. Bredvid sig har de sina skidor och stavar.

287

Svartvitt foto. Kungen och hans sällskap flyr genom ett samhälle där snön fortfarande ligger djup.

288

Svartvitt foto. Tunnelbaneperrong där massor av människor i alla åldrar sitter på såväl perrongerna som själva spåren. Två uniformerade män som bär stål hjälm står och tittar som om de försöker skaffa sig en överblick över situationen.

289

Svartvitt foto. Churchill gör V-tecknet med en stor cigarr i munnen.

290

Uppslag ur en dagbok med handskrivna sidor och inklistrade bilder från tidningar (till vänster en bild på Hitler som håller ett tal, till höger en karta över bland annat Nordnorge, Finland, västra Ryssland och de baltiska länderna).

292

Europakarta. Operation Barbarossa 1941–1942

Följande är utmärkt på kartan:

- Områden som kontrollerades av Tyskland, dess bundsförvanter och "medkrigförande" i juni 1941: Norge, Finland, Danmark, Tyskland, Nederländerna, västra Polen med Warszawa, Nederländerna, Belgien, Frankrike, Italien, Grekland, Albanien, Algeriet, Tunisien, Libyen.
- Områden som erövrats fram till november 1942: Områden nära gränsen till Finland inklusive Karelen, Estland, Lettland, Litauen, östra Polen, Vitryssland samt Ukraina med halvön Krim.
- Områden kontrollerade av de allierade: Island, Storbritannien, större delen av Sovjetunionen med städerna Leningrad, Moskva och Stalingrad, Egypten, ön Cypern, Jordanien, Palestina samt Syrien.
- Neutrala stater: Portugal, Spanien, Sverige, Schweiz, Turkiet.

293

Karta över Östasien och Oceanien. Japans största utbredning under andra världskriget

Följande är utmärkt på kartan:

- Japan: De japanska huvudöarna samt närliggande öar i söder (Okinawa) och ögrupper i norr.
- Landområden kontrollerade av Japan 1942: Södra delen av ön Sachalin, Manchuriet (nordöstra Kina), östra Kina, Korea, Burma, Franska Indokina (Vietnam, Laos och Kambodja), Formosa (Taiwan), Filippinerna, Nederländska Indien och Borneo (Indonesien och Malaysia), större delen av Nya Guinea, Solomonöarna med Guadalcanal.
- Bundsförvant till Japan 1941: Thailand.
- Område kontrollerat av de allierade: Sovjetunionen (med norra Sachalin), västra Kina, Indien, Australien, Hawaiiöarna med Pearl Harbor, Midwayöarna, öarna i Korallhavet öster om Australien.
- Havsområden kontrollerade av Japan 1942: Ett stort område i Stilla Havet, norr om Australien, väster om Hawaiiöarna och upp till norra Stilla Havet.

295

Svartvitt foto. Tillfångatagna tyska soldater går genom den fullständigt förstörda och snötäckt staden. De har byttat på sig alla sorters klädesplagg och filter som de kunnat få tag på.

Deras skäggiga ansikten är utmärklade av svält.

297

Svartvitt foto. Ryggen på en man är till stora delar täckt av stora sammanhängande blåsor.

298

Svartvitt foto. En man går och leder en cykel med varor längs spårvagnsspår som på båda sidor är omgivna av den totalförstörda staden där endast enstaka ruiner av byggnader står upp.

300

Svartvitt foto. Fyra män tvingas stå på knä och skura gatstenen medan uniformsklädda nazister belåtet tittar på.

301

Svartvitt foto. Ett stort antal män står uppe på flaket till en lastbil. En annan grupp med män står bakom lastbilen och lyssnar till en tysk soldat som talar till dem.

302

Svartvitt foto. Tyska soldater och fångar i randiga kläder "sorterar" en stor folkmassa som omfattar alla åldrar. I bakgrunden skymtar porttornet till Auschwitz.

303

Svartvitt foto. En fullständigt utmärglad människa som ligger under en grov filt på en brits tittar upp mot kameran.

303

"Karta" som visar olika färger och märken som användes för olika kategorier av fångar i de nazistiska koncentrationslägren.

304

Svartvitt foto. Irena Sendler klädd i sjuksköterskeuniform.

306

Svartvitt foto. Paret lägger bräder de hittat på en liten vagn. I bakgrunden höjer sig portalen Brandenburger Tor över stenhögar och bilvrak.

307

Foto. En ung kvinna iförd Röda Arméns uniform håller ett gevär med kikarsikte.

307

Foto. Ansiktet på en äldre kvinna intill ett svartvitt foto av fyra unga kvinnor och en leende soldat som håller i ett gevär.

308

Foto taget snett uppifrån. Nazistledarna sitter tätt intill varandra på två rader i bänkar omgivna av sargar.

De flesta av dem har på sig hörlurar (dock inte Göring och Ribbentrop).

De är omgivna av bistra amerikanska militärpolis i vita hjälmar.

310

Propagandaaffisch. Under texten "Finlands sak är vår!" skidar två manliga skidåkare iförda likadana helvita snödräkter genom en snöklädd skog.

Den ene av dem bär den finska flaggan på bröstet, den andre den svenska.

311

Svartvitt foto. En skara barn i olika åldrar som alla bär stora adresslappar kring halsen står på en järnvägsperong.

En uniformklädd kvinna vakar över dem.

312

Svartvitt foto. En rangerbangård där flera tågagnar och byggnader står i brand.

313

Svartvitt foto. En kvinna iförd arbetsbyxor står på flaket till en lastbil och tömmer en säck i en metalllåda bakom förare/passagerarutrymmet.

314

Affisch med en stiliserad blågulrandig tiger.

315

Svartvitt foto. En stark lampa belyser en liten fiskebåt fullastad med människor i olika åldrar som glider fram genom en nattmörkret i en hamn.

316

Foto. I en glasmonter står en liten gammalmodig vit buss vars sida bär röda korsets symbol omgivet av två svenska flaggor med nationsnamnet Sverige skrivet på tyska respektive svenska.

316

Mässingsplakett med följande text:

"Här bodde, Erich Holewa, född 1896 Berlin, flydde till Sverige, utvisad sept. 1938, deporterad 1942, mördad Auschwitz."

316

Foto. Monumentet består av en rektangulär sten med ett fotoporträtt av Raoul Wallenberg som ung och en skulptur som föreställer två utsatta människor som har krupit ihop tillsammans vid stenens fot.

318

Tidslinje för perioden mellan år 1935 och 1946.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

Långvariga skeenden:

- Förintelsen 1938–1945
- Finska vinterkriget 1939–1940

Händelser:

- 1935 Italiens angrepp på Etiopien
- 1936 Tyska trupper in i Rehnlandet
- 1937 Japans angrepp på Kina
- 1938 "Anslutningen" av Österrike. Münchenöverenskommelsen. Tyskland får Sudetlandet. Kristallnatten.

- 1939 Molotov-Ribbentroppakten. Tyskland anfaller Polen. Samlingsregering i Sverige
- 1940 Tyskland anfaller Danmark, Norge och Frankrike. Slaget om Storbritannien.
- 1941 Japan tar över Indokina. Tyskland anfaller Sovjet. Tyska trupptransporter genom Sverige. Finska fortsättningskriget. Japan anfaller USA.
- 1942 Slaget vid Stalingrad. Slaget vid el-Alamein.
- 1943 Mussolini avsätts
- 1944 Landstigningen i Normandie. Fred mellan Sovjet och Finland
- 1945 Tyskland ger upp. Atombomber över Hiroshima och Nagasaki. Japan ger upp

322

Foto. Gränsövergång med bom. En stor skylt upplyser om att här går gränsen mellan den amerikanska och den sovjetiska ockupationszonen på engelska, ryska och franska.

323

Schematisk modell. En blå och en röd pil pekar rakt emot varandra.

Den blå pilen betecknar USA: demokrati, kapitalism, Nato

Den röda pilen betecknar Sovjet: diktatur, planekonomi, Warszawapakten

324

Miniatyrkamera där objektivet döljs bakom en knapp (för kläder).

325

Karta över norra och centrala Europa.

Följande är utmärkt på kartan:

- Brittisk zon: Gränisar mot Nederländerna och Nordsjökusten i väster, Danmark och västra halvan av tyska Östersjökusten i norr och den sovjetiska zonen i öster.
- Sovjetisk zon (DDR 1949): Gränisar mot östra halvan av tyska östersjökusten i norr, Tjeckoslovakien i söder och floden Oder i öster.
- Fransk zon: Område i västra Sydtyskland som i väster gränisar till Belgien, Luxemburg och Schweiz.
- Amerikansk zon: Större delen av Sydtyskland. Gränisar mot den Sovjetiska zonen och Tjeckoslovakien i öster och Österrike i söder.
- Berlin med fyra ockupationszoner
- Järnridån: Sträcker sig längs gränserna till Östtyskland, Tjeckoslovakien, Ungern och Rumänien.

326

Svartvitt foto. En skara pojkar i kortbyxor har klättrat upp på en ruinhög för att vinka till ett amerikanskt transportplan.

327

Europakarta där följande visas:

Natoländer:

Island

Storbritannien

Norge

Danmark

Nederländerna

Belgien

Västtyskland

Frankrike

Italien

Spanien

Portugal

Grekland

Turkiet

Warszawapaktsländer:

Sovjetunionen

Östtyskland

Polen

Tjeckoslovakien

Ungern

Rumänien

Bulgarien

Neutrala länder:

Irland

Sverige

Finland

Schweiz

Österrike

Jugoslavien

Albanien

Cypern

327

Tidningsomslag. Svartvitt foto av en tjej som står framför en sovjetisk stridsvagn och busvisslar.

Texten lyder: "Hela världen hjälper henne vissla ut ryssarna i Prag!"

328

Svartvitt foto. Dag Hammarsköld – som just har kommit ned för landgången från ett flygplan – skakar hand med Tryggve Lie. Två uniformerad poliser står intill.

329

Svartvitt foto. En liten flicka blir vaccinerad i överarmen.

330

Affischen föreställer ett jättelik Mao Zedong med pensel i ena handen som står mitt i ett böljande hav av röda fanor och små människor som bara når honom till midjan.

331

Karta över den Koreanska halvön. Kartan återger hur halvön är delad nära – eller på – den 38:e breddgraden i de två staterna Nordkorea med huvudstaden Pyongyang och Sydkorea med huvudstaden Seoul.

Kartan återger också byn Panmunjoms läge vid halvöns västra kust och söder om den 38:e breddgraden.

En infogad jordglob visar Koreas läge i nordöstra Asien väster om Japan.

332

Svartvitt foto. Människor i olika åldrar tar sig igenom ett uppklippt nätstängsel.

333

Ett trafikljus i form av en grön "gubbe" med bredbrättad hatt.

333

Svartvitt foto. Arbetare uppför muren medan soldater övervakar arbetet.

334

Svartvitt foto: Fidel Castro står i talarstolen med ett stort porträtt av Karl Marx och den kubanska flaggan bakom sig.

334

Karta över södra USA och Karibiska havet.

På kartan (och på en liten infogad jordglob) återges Kubas läge söder och sydost om Florida i sydöstra USA.

335

Datorgenererad bild. Sputnik kan beskrivas som ett stort metallklot med fyra mycket långa vidhängande antenner.

336

Teckning som föreställer Valentina Teresjkova med rymdhjälm framför den sovjetiska flaggan.

338

Foto. Den sovjetiske ledaren och hans hustru är omgivna av många människor som vill hälsa på dem.

339

Foto. Fullt med människor har satt sig på krönet av muren medan stora skaror trängs nedanför den.

340

Karta över Europa och Ryssland. Sovjetunionens upplösning.

Följande visas på kartan:

- Dagens Ryssland gränsar i väster mot Finland, Estland, Lettland, Litauen, Vitryssland och Ukraina och i söder mot Svarta havet, Georgien, Kaspiska havet, Kazakstan, och Mongoliet.
- Tidigare Sovjetunionen omfattade Estland, Lettland, Litauen, Vitryssland, Ukraina, Moldavien, Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Kazakstan, Uzbekistan, Turkmenistan Kirgizistan och Tadzjikistan.
- Länder som tidigare kontrollerades av Sovjetunionen: Före detta Östtyskland, Polen, Tjeckien, Slovakien, Ungern, Rumänien, Bulgarien samt Mongoliet.

341

Annons med ett foto av sfinxen i Giza och en av pyramiderna med följande text:

Upplev Egyptens otroliga historia

Följ med Populär Historia på en unik resa, då vi får se faraonernas gåtfulla värld på nära håll. Vi följer i arkeologernas fotspår tillsammans med de experter som följer med under hela resan. Till resans höjdpunkter hör en egen rundvisning bland mumierna på Egyptiska museet i Kairo och sista kvällens exklusiva middag vid foten av de upplysta pyramiderna.

Resans höjdpunkter

- Pyramiderna och sfinxen i Giza
- Luxortemplet, byggt av Egyptens mäktigaste farao, Ramses II
- Föredrag med Egyptens Indiana Jones, förre chefsarkeologen
- Segeltur på Nilen i en traditionell feluckbåt
- Rundvisning på Egyptiska museet enbart för oss
- Konungarnas dal, Karnaktemplet och Hatschepsuts tempel
- Abu Simbel–statyerna och Egyptens äldsta pyramid
- Avslutningsmiddag vid foten av de upplysta pyramiderna

342

Tidslinje för perioden mellan år 1940 och 1991.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

Långvariga skeenden:

- Koreakriget 1950–1953

Händelser:

- 1945: FN bildas. Andra världskrigets slut.
- 1948 Berlinblockaden.
- 1949 Västtyskland (BRD) och Östtyskland (DDR) bildas. Nato bildas. Kina blir kommunistiskt.
- 1952 Kol och stålunionen
- 1955 Warszawapakten bildas
- 1956 Sovjet slår ner uppror i Polen och Ungern.
- 1957 Sputnik.
- 1961 Berlinmuren byggs. Gagarin blir första människan i rymden.
- 1962 Kubakrisen.
- 1968 Sovjet och Warszawapakten ockuperar Tjeckoslovakien 1968.
- 1969 Månlandning.

- 1979 Sovjet ockuperar Afghanistan
- 1989 Berlinmuren faller
- 1990 Fria val i Ungern och Polen.
- Väst- och Östtyskland bildar åter Tyskland
- 1991 Sovjet upplöses

344

Svartvitt foto. Tjejer och barn håller upp Algeriets flagga.

345

Foto. Vy över en stads kärna dominerad av tvåvåningshus. I förgrunden en parkeringsplats med många personbilar intill planteringar med blommande träd och palmer.

347

Karta som visar hur Indien efter 1947 delades upp i Indien, Väst- och Östpakistan (det senare Bangladesh efter 1971) samt Ceylon/Sri Lanka.

347

Svartvitt foto. Personalen som betjänar gästerna är iförda traditionell indisk dräkt.

349

Karta över Afrika med angivna år för självständighet för de olika länderna.

Tidigare fransk område:

- Nordafrika: Marocko 1956, Algeriet 1962, Tunisien 1956
- Västafrika: Mauretanien 1960, Mali 1960, Niger 1960, Senegal 1960, Guinea 1958, Elfenbenskusten 1960, Volta 1960, Togo 1960, Dahomey 1960, Niger 1960.
- Centralafrika: Tchad 1960, Centralafrikanska republiken 1960, Kamerun 1960, Gabon 1960
- Ön Madagaskar 1960

Tidigare brittiskt område:

- Västafrika: Sierra Leone 1961, Ghana 1957, Nigeria 1960.
- Östafrika: Sudan 1965, Somaliland, Uganda 1962, Kenya 1963, Tanzania 1964, Malawi 1964, Zambia 1964.
- Södra Afrika: Botswana 1966, Swaziland 1968, Lesotho 1966

Tidigare italienskt område:

- Nordafrika: Libyen 1951
- Östafrika: Somalia 1960

Tidigare belgiskt område:

- Centralafrika: Kongo 1960 (Belgiska Kongo)

Tidigare spanskt område:

- Nordafrika: Spanska Sahara 1958

Tidigare portugisiskt område:

- Centralafrika: Angola 1975
- Östafrika: Moçambique

Självständiga före 1945:

- Västafrika: Liberia
- Nordafrika: Egypten 1922
- Östafrika: Etiopien, Eritrea 1993
- Södra Afrika: Namibia (Sydvästafrika) (Sydafrikansk förvaltning 1990, Zimbabwe 1980, Sydafrikanska republiken.

351

Foto. En kvinna granskar bären på en kaffebuske. De flesta av bären är gröna, men klasen hon håller i handen har börjat skifta i rött.

353

Karta över Vietnam, Laos och Kambodja med angränsande länder.

Följande är utmärkt på kartan:

- Slaget vid Dien Bien Phu i nordvästra Vietnam.
- 17:e breddgraden: Delar Vietnam i Nordvietnam med huvudstad i Hanoi och Sydvietnam med huvudstad i Saigon (Numera Ho Chi Minh–staden).
- Ho Chi Min–leden från Nordvietnam och ned genom östra Laos och Kambodja till Saigon i Sydvietnam.
- Tonkinbukten: Havsbukt som är omgiven av norra Vietnam och delar av södra Kina.
- Angränsande länder: Kina, Burma, Thailand.

355

Innehållsförteckningen för "Vietnam bulletinen" 1967.

Sture Källberg: Vietnam och Laos

Bo Gustavsson: Vietnam och den amerikanska imperialismen

Phan Thanh Van: Nguyen Van Troi

Sivar Arnér: Sverige tjudrat vid USA

Gunnar Fredriksson: Anti-kommunismen i USA:s utrikespolitik

Nguyen Van But: USA måste lämna vårt land!

Jan Myrdal: Vietnam och de kommande krigen

Sara Lidman: Det gäller Vietnam!

356

Svartvitt foto. En mörkhyad tjej som går med en pärm i handen är omgiven av "vita" tjejer och kvinnor som skriker åt henne och ger henne fientliga blickar.

I bakgrunden skymtar soldater med stålhjälm.

359

Foto. En ensam civilklädd man står i vägen för en kolonn med stridsvagnar.

360

Karta över norra Afrika, Medelhavet och sydvästra Asien.

- Länder som ingår i Mellanöstern: Egypten, Israel/Palestina, Libanon, Jordanien, Syrien Saudiarabien, Iran, Irak, Kuwait, Bahrain, Qatar, Yemen, Oman, Turkiet.
- Ytterligare länder som ibland betraktas som en del av regionen: Västsahara, Marocko, Algeriet, Tunisien, Libyen, Sudan, Tadzjikistan, Afghanistan, Pakistan.

361

Tre kartor över staten Israel som återger förändringar från 1948 till nutid.

Israel 1948–67

- Efter vapenvilan 1949: Varken Gazaremsan vid Medelhavet och Västbanken med en del av Jerusalem hör till Israel. PLO, som grundats 1964, riktar angrepp mot Israel.

Israel 1967–73

- Områden ockuperade av Israel under sexdagarskriget i juni 1967: Hela Sinaihalvön (som i väster gränsar till Suezkanalen), Gazaremsan, Västbanken med hela staden Jerusalem, Golanhöjderna (i sydvästra Syrien)

Israel efter 1982

- Palestinskt självstyre 1993: Gazaremsan
- Områden under fortsatt ockupation: Golanhöjderna
- Delvis palestinskt självstyre: Västbanken
- Återlämnat till Egypten 1982: Sinaihalvön

361

Svartvitt foto. Kvinnor och barn flyr till fots genom ett landskap med fält och trädgångar. En av kvinnorna balanserar ett väldigt bylte på huvudet.

363

Svartvitt foto. En man leder några dromedarer förbi ett oljeborrarn.

364

Foto. Ett jätteporträtt av ayatolla Khomeyni har monterats på ett lastbilsflak. De flesta av deltagarna i demonstrationen är män och pojkar, men även några svartklädda kvinnor går med.

365

Karta. Området där de flesta av kurderna bor omfattar norra Syrien i väster, östra Turkiet i nordväst och norr, norra Iran i öster och norra Irak i söder.

366

Tidslinje för perioden mellan år 1940 och 1994.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

Långvariga skeenden:

- De flesta av de asiatiska kolonierna blir självständiga 1950–1960
- Vietnamkriget 1957–1973
- De flesta av de afrikanska kolonierna blir självständiga 1960–1970
- Kulturrevolutionen 1966–1976
- Folkmord i Kambodja 1975–1979
- Krig mellan Iran och Irak 1980–1988

Händelser:

- 1947 Indien och Pakistan blir självständiga
- 1948 Israel grundades
- 1955 Rosa Parks
- 1956 Suezkrisen
- 1957 Little Rock Nine
- 1958 Stora språnget
- 1963 Martin Luther Kings tal
- 1964 PLO bildas
- 1968 Martin Luther King mördas
- 1973 Oljekrisen
- 1979 Islamisk revolution i Iran
- 1989 Himmelska fridens torg

- 1990 Irak i krig mot Kuwait
- 1994 Mandela blir Sydafrikas president

368

Svartvitt foto. En stor skara barn åker kälke på en osandad vinterväg kantad av höga nybyggda flerfamiljshus. Mitt ibland kälkåkarna kör en personbil.

369

Svartvitt foto. Tre kvinnor arbetar vid den väldiga datorn som är täckt med massor av sladdar och kontakter.

371

Diagram med två kurvor; en stigande som betecknar "Tätort" och en sjunkande som betecknar "Landsbygd". De två kurvorna skär varandra på 1930-talet. Innan denna tidpunkt bodde det fler på landsbygden (år 1880 ca 4 miljoner) än i tätorterna (1880 mindre än 1 miljon); efteråt rådde det motsatta förhållandet (Efter år 2000 bor färre än 1,5 miljoner på landsbygden och 8 miljoner i tätorterna).

373

Två tecknade reklamaffischer för klädföretaget Algots – båda från 1940-talets andra hälft.

1946: Intill rubriken "Succé för Flying-Jackets" återges ett ungt par iförda den speciella jackmodellen som är ute och plockar svamp med en amerikansk och en svensk flagga som fladdrar sida vid sida i bakgrunden.

En mindre bild föreställer samma par iförda samma sorts jackor som är ute och åker skidor.

1948: Under rubriken "Ungdom – underbara fritid i tjusiga original Fritidskläder" återge hur slanka ungdomar av båda könen (två av dem med cyklar) iförda samma sorts eleganta shorts eller långbyxor och kortärmade skjortor har stannat till vid ett stånd där det säljs glass.

374

Svartvitt foto. Passagerare som går på flygfältet på sin väg från ett tvåmotorigt propellerplan som bär devisen "Transair Sweden".

376

Svartvitt foto. Karin Söder och en annan kvinna håller upp en skylt med "Atomkraft? Nej tack"-märket ovanför texten:

Kom med i arbetet!

Stöd folkkampanjen.

Nej till kärnkraft!

377

Foto. Olof Palme håller ett tal mot en fond av röda fanor.

379

Svartvitt foto. Högstadielklass under en lektion. Eleverna använder sig – förutom böcker – av papper och penna.

380

Reklamteckning där silhuetterna av en barnfamilj med två små barn är på hemväg fullastade med julklappar. Bakom dem avtecknar sig de upplysta husen i Vällingby centrum mot vintermörkret.

381

Svartvitt foto taget uppifrån. Rader med höga flervåningshus i ett område genomkorsat av breda bilvägar.

382

Svartvitt foto. Bakhuvudet på finansminister Gunnar Sträng som sitter i sin riksdagsbänk och läser en tidningsartikel med Astrid Lindgrens foto och rubriken "Pomperipossa i Monismanien".

383

Svartvitt foto. Männen på bilden har rakade huvuden och är iförda något slags säckiga "fångdräkter".

383

Kurvdiagram med en kurva. Antal intagna på anstalter 1880 till efter år 2000.

Från tiden före 1880 och framåt inträffar en ökning från nästan inga intagna till ca 3000 intagna under 1910-talets andra hälft.

Med 1920-talets inträde ökar antalet intagna betydligt snabbare för att kulminera i början av 1960-talet med ca 15000. Därefter inträder en ändå snabbare minskning av antalet intagna så att de i mitten av 1990-talet är nere på samma obetydliga nivå som före 1880-talet.

384

Plastflaska med Felix tomatketchup.

384

Svartvitt foto. Brevlådor i en trappuppgång.

Alla brevlådorna på fotot har italienska namn som Raimondi, Rossellini, Tonelli, Zannoni, Briotti och så vidare.

En varmt klädd ung man pekar på en av namnen.

386

Svartvitt foto. En vitklädd bagare lägger en pizza på en tallrik med hjälp av en lång brödspade.

387

Svartvitt foto. Demonstration där föräldrar och små barn deltar. Flera av dem bär plakat med texter som "Ropen skalla, daghem åt alla" och "Politiker sluta snacka! Gör som folket vill i Nacka!"

388

Två tidningssidor med rubrikerna "Sex är det något att prata om?" och "Maj-Briht svarar på sexfrågor" där den första sidan har följande ingress (inledande text): "Skulle ni inte kunna sätta in lite om sexualkunskap? Lite djärvare sagt: Det är er skyldighet (de vuxnas) att ge oss kunskap om sex. Här går man och blir äldre och äldre (11 år) och vet fortfarande lika litet."

Ja, så stod det i ett långt brev från en flicka som ville att Kamratposten skulle skriva om "hur människan blir till och om pojkens och flickans samspel".

–Jag tycker det är min skyldighet att skriva detta brev och hjälpa mina kamrater att klara sig ur den här härvan (när man är mellan 11 och 18 år), skrev hon.

391

Fyra Tv–tablåer

Tisdagen den 2 oktober 1956:

TELEVISION

STOCKHOLM.

11.00-12.00 Testbild.

12.00-12.30 Testfilm.

17.30-18.00 Testbild.

20.00-21.00 Simgala. Med Hellas i Forsgrénska badet.

GÖTEBORG.

15.30-16.30 och 19.45-20.00

Testbild.

16.30-16.40 Tittut - veckans bilder., 20.00 Repris: Tittut.

20.10 Andy Pandy.

20.25 TV-journal.

20.50-21.10 Atoms for Peace, del 3.

Tisdagen den 2 okt 1962:

Tablåen omfattar nu 8 program. Testbilder ingår inte längre i tablåen.

Tisdagen 4:e oktober 1977:

Nu har tittarna tillgång till två tv-kanaler: tv 1 med 18 program och tv 2 med 11 program.

Tisdagen 6:e oktober 1992:

Vid det här laget har tittarna tillgång till 5 tv-kanaler: tv 1, tv 2, Nordic, tv-3 samt tv-4 och med dessa kanaler ett stort antal program.

392

Tidslinje för perioden mellan år 1950 och 1991.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

Långvariga skeenden:

- Rekordåren: Föregår 1950-talet och sträcker sig till 1974.
- Flykten från landsbygden: Från början av 1950-talet till början på 1960-talet.
- Miljonprogrammet: Från 1964 till 1974.
- Tjänstesamhället: 1975–1990

Händelser:

- 1955 Allmän sjukförsäkring. Obligatorisk sexualundervisning i skolorna
- 1958 Tilläggspension (ATP)
- 1962 Nioårig grundskola införs
- 1965 Svenska för invandrare (SFI)
- 1973 Oljekrisen
- 1974 Rätt till abort
- 1976 Socialdemokraterna förlorar makten
- 1978 Fem veckors semester
- 1979 Homosexualitet inte längre klassat som sjukdom
- 1980 Folkomröstning om kärnkraft
- 1986 Mordet på Olof Palme
- 1988 Miljöpartiet blir första nya parti i riksdagen på flera årtionden
- 1991 Kristdemokraterna

395

Foto. Vladimir Putin talar i telefon.

396

Foto taget uppifrån. Mitt i ett demonstrationståg bärs ett stort plakat med ett tecknat porträtt av Salvador Allende infogat i en karta över Sydamerika.

Ovanför bilden står det "Allende Vive".

397

Karta som återger hur före detta Jugoslavien som gränsar till Österrike, Ungern, Rumänien, Bulgarien, Grekland och Albanien nu är uppdelat i följande sju stater:

- Slovenien med huvudstaden Ljubljana
- Kroatien med huvudstaden Zagreb
- Bosnien–Hercegovina med huvudstaden Sarajevo
- Montenegro med huvudstaden Podgorica
- Serbien med huvudstaden Belgrad
- Kosovo med huvudstaden Prishtina
- Makedonien med huvudstaden Skopje

398

Foto. Kvinnor som bär slöja håller upp stora skyltar med långa rader av fotoporträtt av män i olika åldrar.

399

Foto. Ett flygplan är på väg rakt emot det andra, södra, tornet.

401

Foto. Kvinnor som går armkrok deltar i demonstrationen.

402

Foto. Ett långt tåg av människor i olika åldrar är på väg längs en liten väg som bara består av två hjulspår. I spetsen för tåget går flera män iförda mörka uniformer.

Omgivningarna består av gröna fält och lövskogar med tidiga höstfärger.

404

Två foton.

Till vänster: Svartvitt foto taget på stort avstånd av ett samhälle som består av ett fåtal lite större byggnader och glest kringströdda mindre hus omgivna av en stor trädlös slätt.

Till höger: En modern storstad med höghusbebyggelse blandade med parker och grönområden och ett centrum med flera moderna skyskrapor.

407

Foto. Den nya mobilen ställs ut i en glasmonter.

408

Symbol i form av ett stort öga framför en mur inne i en stående rätsidig triangel.

Triangelns utsida är omgiven av strålar (likt en bild som föreställer solen).

410

Foto. En ung kvinna håller upp ett plakat med två stora skrivtecken. Hon är omgiven av flera kvinnor.

411

Foto. Greta Thunberg sitter med ryggen mot en husvägg. Bredvid sig har hon ett stort plakat med texten: "Skolstrejk för klimatet".

412

Serie om sex stiliserade (förenklade) teckningar (numreringen är tillagd i bildbeskrivningen):

1. Kanot med paddlar.
2. Vikingaskepp med åror och segel.
3. Litet segelfartyg med en mast.
4. Större segelfartyg med två master och många segel.
5. Motordrivet fartyg.
6. Containerfartyg.

414

Kurvdiagram med fem kurvor. Medellivslängd 1800–2020.

- 10 fattigaste länderna: Medellåldern ligger kring >30 år fram till 1900-talets början då den börjar stiga så att den i mitten på 50-talet är 40 år. Efter år 2000 stiger den ändå snabbare för att 2020 överstiga 60 år!
- 10 rikaste länderna: Medellåldern stiger från ca 37 år vid 1800-talets inledning till 39 år 1850. Medellåldern fortsätter att stiga och når ca 65 år 1950 och ca 82 år 2020!
- Sverige: Medellålder stiger från ca 32 år 1800 till ca 45 år 1850. Medellåldern fortsätter stiga under hela perioden och når ca 83 år 2020!

- Indien: Medelåldern ligger år 25 år 1800 och stiger lite fram till 1800-talets mitt då den börjar sjunka så att den ligger under 25 år vid 1900-talets början. Därefter stiger medelåldern snabbt och når 40 år i början av 1950-talet och <70 år 2020.
- Kina: Medelåldern låg kring 32 år åren 1800–1900. Därefter stiger medelåldern snabbt och når ca 39 år i början av 1950-talet och ca 76 år 2020.

415

Diagram med en kurva. Temperaturförändring i grader C. Diagrammet har en oregelbundet "taggig" kurva som visar följande:

Under mätperiodens inledande decennier (1880–1920) pendlar temperaturen i intervallet mellan <13.6 och >13.8.

Efter 1920 inträder en ökning i medeltemperatur (om än med ett tillfälligt avbrott mot 1950-talets slut) som blir allt snabbare och entydigare så att temperaturen efter 2000 stiger snabbt och når 14.8 år 2020.

415

De två ungdomarna Hakim och Sara ger sin syn på framtiden:

- Hakim: "Fattigdomen har minskat och nya teknologiska lösningar och en omställning till hållbar utveckling är på gång. Det kommer att lösa klimatproblemen. Mänskligheten har klarat svåra kriser och problem tidigare. Exempelvis ..."
- Sara: "Även om fattigdomen har minskat, är klimatproblemen så stora att det är osäkert om utvecklingen kan fortsätta. Även tidigare i historien har människor trott att utvecklingen ska fortsätta på ett bra sätt. Exempelvis ..."

416

Tidslinje för perioden mellan år 1989 och 2020.

Följande är utmärkt längs tidslinjen:

Långvariga skeenden:

- Inbördeskriget i Jugoslavien 1991–1995
- Kriget mot terrorismen 2001–2011
- Inbördeskrig i Syrien 2011–

Händelser:

- 1989 Berlinmurens fall
- 1991 Sovjetunionens upplösning
- 1994 Demokrati i Sydafrika. Folkmordet i Rwanda
- 1995 Sverige går med i EU
- 1999 Putin Rysslands president

- 2001 11/9
- 2007 Smarta telefoner
- 2008 Ryssland anfaller Georgien
- 2011 Den arabiska våren
- 2014 Ryssland ockuperar Krim
- 2015 Parisavtalet om klimatet. Flyktingkrisen
- 2016 Trump president i USA
- 2017 Me too
- 2020 Brexit. Coronaviruset. Covid-19